

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Våren 2012

Lärarytbildningen

Mer än bara "Tja, tja bloggen!"

Grundskolelärares uppfattningar om bloggforumet som pedagogiskt verktyg

Författare

Erica Andersson
Jennie Nywertz

Handledare

Annette Ewald
Birgitta Svensson

www.hkr.se

Mer än bara ”Tja, tja bloggen!”

Abstract

Denna uppsats behandlar bloggverktyget i undervisningssyfte. Syftet är att undersöka hur ett urval av svensklärare i grundskolans senare år på olika sätt resonerar kring användandet av bloggverktyget i skrivundervisningen. För att uppnå detta syfte har fem stycken lärare intervjuats vid personliga möten genom halvstrukturerade intervjuformer. Dessa lärare uppvisade en varierad syn på så väl själva bloggverktyget som dess användningsområde. Majoriteten av dessa lärare ställer sig huvudsakligen positiva till bloggverktyget som helhet, men belyser också vissa kritiska aspekter så som elevernas trygghet, skrivutveckling och hur ett integrerande av elevernas fritid i skolan kan uppfattas av dem. Undersökningens resultat överensstämmer i mångt och mycket med forskningslitteraturen. Elevernas motivation till skrivning och att de skriver mycket på sin fritid belyses. Likaså skolans ansvar att anpassa undervisningen till det samhälle den verkar i och är skapare av. Den svenska skolan som genomsyras av ett sociokulturellt lärandeperspektiv bör kunna utgå ifrån elevernas vardag och fritid för att ett dialogiskt klassrum ska kunna skapas. Därmed är bloggen ett utmärkt verktyg och redskap för undervisningen genom sin mångfacetterade utformning som ger möjlighet till att arbeta med kamratrespons och skrivprocessen på ett gynnsamt sätt.

Ämnesord: blogg, undervisning, svenskämnet, sociokulturellt lärandeperspektiv, IKT, mediekompetens, Lgr 11, digital kompetens, skrivprocessen, skrivande, dialogism, netikett, situationsanpassat skrivande,

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Disposition.....	6
1.2 Teoretisk utgångspunkt.....	6
1.3 Bakgrund	7
1.3.1 Digital kompetens och det livslånga lärandet.....	8
1.3.2 Digital kompetens i styrdokumentet.....	8
1.4 Forskningsområde	9
1.4.1 Bloggfenomenet	10
2. Syfte	12
2.1 Avgränsningar och definitioner	12
3. Material och metod.....	13
3.1 Urval av litteratur.....	13
3.2 Den empiriska undersökningen	14
3.2.1 Urval av intervjupersoner.....	14
3.2.2 Intervjuerna	14
3.2.3 Transkribering och analys av materialet	16
3.3 Forskningsetiska principer.....	18
3.4 Metoddiskussion	19
4. Litteraturgenomgång	21
4.1 Processorienterat skrivande	22
4.1.1 Skapandets betydelse för den enskilde eleven	22
4.1.2 Att offentliggöra skapandet.....	23
4.2 Skrivande som social interaktion.....	24
4.2.1 Att handleda lärande.....	24
4.2.2 Responsarbetet	25
4.3 Kritiska röster	27
4.3.1 När mottagaren kan finnas utanför skolan	27
4.4 Sammanfattning.....	29
5. Resultatredovisning.....	31
5.1 Bilden av bloggverktyget.....	31
5.1.1 Bloggen som pedagogiskt redskap i undervisningen	32

5.1.2	Elevperspektivet och lärarrollen.....	33
5.1.3	Kommentarer som responsarbete	33
5.2	Situationsanpassat skrivande	34
5.2.1	Generell skrivundervisning	34
5.2.2	Det offentliga skrivandet.....	35
5.3	Sammanfattande analys	35
5.3.1	Bilden av bloggverktyget som en integrerad del eller inte.....	36
5.3.2	Det offentliga skrivandets för- och nackdelar	36
5.3.3	Vikten av kunskap om situationsanpassat skrivande	37
6.	Diskussion	39
6.1	Det öppna klassrummet	39
6.1.1	Elevernas fritid kontra skoltid	39
6.1.2	Lära för livet.....	40
6.1.3	Trygghetsbevarandet i ett öppet klassrum.....	41
6.2	Bloggverktyget som redskap	42
6.2.1	Redskapet	42
6.2.2	Sammanhang och situation.....	43
6.3	Dialogiskt lärande.....	44
6.4	Fortsatt forskning.....	45
7.	Sammanfattning	47
8.	Käll- och litteraturlista	49
8.1	Tryckta källor	49
8.2	Otryckta källor.....	50
	Bilaga 1	52
	Bilaga 2	53

1. Inledning

”Informationstekniken är en allt mer central del av vårt samhälle och de människor som av något skäl stängs ute från Internet har allt svårare att ta till sig information och göra sin röst hörd, vilket är grundläggande beståndsdelar i medborgarskapet.”¹ Detta säger samhällsvetaren Jan Hylén i *Digitaliseringen av skolan*, och menar på att IT, informationsteknik, i skolan är nödvändig om man ska tillgodose skollagens krav på en likvärdig skolgång för alla elever, oavsett sociokulturell bakgrund.² Det här är en av utgångspunkterna för vad som har skapat intresset för denna uppsats. En annan utgångspunkt är den motstridiga bilden av svenska ungdomars skrivande i skolan respektive deras skrivande på fritiden. I inledningen till *Unga nätmiljöer* säger pedagogikprofessorn Mikael Alexandersson och Thomas Hansson, docent i pedagogik, att det informella lärandet, det vill säga lärandet som görs utanför skolan, är en väldigt stor drivkraft för ungdomar. Genom att ta del av detta informella lärande och se vad det är som motiverar ungdomarna skulle lärare, både verksamma och blivande, kunna bearbeta dess utformning så att det även kunde passa det formella lärandet som sker i skolan.³ De tankar vi redogjort för ovan utgjorde sammantagna en grund för ett intresse att undersöka bloggen som ett undervisningsverktyg i svenska på grundskolenivå.

Bloggandet har ökat i Sverige och hela världen.⁴ Ungdomar skriver texter, publicerar sig och tar del av andras publikationer på fritiden mer än någonsin. Detta är dock något som ännu inte märks speciellt mycket i skolvärlden påpekar pedagogen Will Richardson.⁵ Svensklektorn Johan Elmfeldt och pedagogikprofessorn Per-Olof Erixon belyser att idag är skrivandet i skolan inriktad på några få olika genrer som inte överensstämmer med det skrivande som eleverna kommer att möta i samhället utanför skolan.⁶ Bo Dahlbom, professor i informationsteknologi, är brydd över att skolan riskerar ”... istället för att skola för livet, att skola för skolan” och understryker att skolan inte kan lära ut kunskap av igår utan måste fokusera på vad som är viktigt för ungdomar att ha med sig idag och som kommer vara av vikt för dem i framtiden.⁷ Birgitta Norberg Brorsson, universitetsadjunkt i svenska, betonar också vikten av skolans förberedande syfte, genom att inrikta sig på utvecklingen blir skrivandet ändamålsenligt och förenligt med ett livslångt lärande. Hon åskådliggör hur

¹ Hylén 2010:13f

² Hylén 2010:13

³ Alexandersson & Hansson 2011:8

⁴ Åkerlund 2008:43

⁵ Richardson 2009:ix

⁶ Elmfeldt & Erixon 2007:95

⁷ Dahlbom 2007:23

väsentligt det är att kunna framhålla sina åsikter skriftligt och genom sin skrivförmåga uppfylla textens kommunikativa syfte.⁸ I den här uppsatsen behandlar vi bloggverktyget ur ett processororienterat skrivperspektiv och dess förankring i det sociokulturella lärandeperspektivet.

1.1 Disposition

Det första kapitlet börjar med en redogörelse för den teoretiska utgångspunkten, som utgörs av det sociokulturella lärandeperspektivet. Därefter förklaras det digitaliserade samhällets påverkan på skolan och dess undervisningsform som bakgrund till forskningsområdet detta skapat.

Det andra kapitlet redogör för uppsatsens syfte, frågeställningar och avgränsningar. Därefter följer en genomgång av material och metod, där urval av litteratur och hur den empiriska undersökningen har gått till beskrivs. Denna del avslutas även med en diskussion kring metodvalen som gjorts för undersökningen.

Kapitel 4 behandlar processororienterat skrivande och skrivande som social interaktion ur olika perspektiv som kopplas samman med bloggverktyget. Dessa två delar är även de indelade i två kortare stycken som belyser specifika ämnesområden. Därefter följer ett avsnitt om kritiska röster om bloggverktyget, framför allt gällande den otrygghet en läsarkrets utanför den fysiska skolmiljön skulle kunna medföra. Litteraturgenomgången avslutas med en kortare sammanfattning över de perspektiv som belysts.

Kapitel 5 redogör för den empiriska undersökningens resultat och en analys över dessa. Resultatet redovisas genom två huvudsakliga kategorier; bilden av bloggverktyget och situationsanpassat skrivande. Dessa analyseras sedan efter ytterligare två kategorier som fördjupar dessa perspektiv. Diskussionen som följer behandlar den empiriska undersökningen i relation till den lästa forskningslitteraturen och egna reflektioner. Avslutningsvis ges en sammanfattning av uppsatsen som helhet.

1.2 Teoretisk utgångspunkt

Lev Vygotskij är det sociokulturella lärandeperspektivets fader. Han lade dels tonvikten på samspel och dels på lärarens handledande roll i undervisning. Vygotskij menade att utveckling och lärande hörde samman, de är förutsättningar för varandra. Språket har en

⁸ Norberg Brorsson 2007:9

betonad roll för både utveckling och lärande, vidhåller Vygotskij, att lära sig prata var likvärdigt med att lära sig tänka.⁹ Vygotskij delar den konstruktivistiska synen på kunskap som innebär att kunskapen är beroende av vem det är som ska tillgodogöra sig den, kunskapen skapas av den lärande i samspel dels med vad den individen redan vet, dels tillsammans med andra individer i den sociokulturella närmiljön.¹⁰ I undervisningen återspeglas detta då vad eleverna redan kan får ligga till grund för vad de sedan ska lära sig, de delar sina erfarenheter med varandra.¹¹

Utgångspunkten för elevernas lärande är enligt Vygotskij begreppet *den närmaste utvecklingszonen*. Denna består av den aktuella utvecklingsnivån och den möjliga utvecklingsnivån, vilket gör att det nya lärandet måste utgå ifrån den förstnämnda nivån och sträva mot den nästkommande.¹²

Ytterligare en aspekt av det sociokulturella lärandeperspektivet är Michail Bakhtins dialogism vilket utgörs av tanken att allting endast existerar i samspel med något annat. Givetvis är kommunikationen en stor del av dialogismens kärna. Ett dialogiskt klassrum innebär således en öppen kommunikation mellan lärare och elever som bygger på en ömsesidig respekt och trygghet inför varandra.¹³ Som slutord i *Det flerstämmiga klassrummet* skriver pedagogikprofessor Olga Dysthe att "[e]tt flerstämmigt och dialogiskt klassrum är som jag ser det en nödvändighet, inte bara för att man ska lära sig ämnen och lära sig tänka självständigt, utan också för att det är en modell för hur människor fungerar i ett demokratiskt samhälle."¹⁴

1.3 Bakgrund

IT i skolan är ingalunda ett nytt begrepp eller nytt forskningsområde längre, men däremot fortfarande aktuellt och omdebatterat. Generellt har IT blivit en central del av vårt samtida samhälle, och lika så en självklar del av framtiden. Detta märks bland annat genom att EU har antagit digital kompetens som en av åtta nyckelkompetenser för vad det europeiska rådet menar är vägar till ett livslångt lärande.¹⁵ Det handlar dock inte bara om rent tekniska

⁹ Dysthe 1996:54f

¹⁰ Dysthe 1996:46

¹¹ Dysthe 1996:52

¹² Løkensgard Hoel 2001:86f

¹³ Dysthe 1996:63f

¹⁴ Dysthe 1996:249

¹⁵ Borell Fontelles & Enestam 2006:4

färdigheter, utan även om förhållningssätt och inställning till användandet av digital teknik¹⁶. Att detta speglar samhället som direktiven skapades i, men också hur samhället ser ut sex år senare utgör bakgrunden till denna uppsats syfte, och därför redogörs nedan kortfattat för dessa politiska ställningstaganden som lett fram till detta.

1.3.1 Digital kompetens och det livslånga lärandet

Anledningen till att EU tog fram direktiv för det livslånga lärandet var globaliseringen, det framhölls att det krävs nya förmågor för medborgarna för att kunna klara sig i denna typ av samhälle.¹⁷ Vidare förtydligades att: ”Kompetens definieras här som en kombination av kunskaper, färdigheter och attityder som är anpassade till det aktuella området. Nyckelkompetens är den kompetens som alla individer behöver för personlig utveckling och utveckling, aktivt medborgarskap, social integration och sysselsättning.”¹⁸ En av dessa nyckelkompetenser utgörs alltså av den digitala kompetensen, vars definition bland annat består av förmågan att tillägna sig de färdigheter som krävs för att behärska de olika källor till information som det digitaliserade samhället erbjuder.¹⁹

Att personer som inte tillägnar sig denna kompetens hamnar utanför samhället påpekade som tidigare nämnts Hylén. Även professor Olle Findahls kartläggning av svenskarnas Internetanvändande 2011 påvisar hur pass utbrett det digitala samhället har blivit. En betydande majoritet av befolkningen har tillgång till Internet, cirka 88 %, och 83 % av befolkningen i åldrarna 3 – 100 år använder det. Han uppger också att ett genomsnittligt svenskt hushåll innehåller 2,5 personer men 2,8 datorer.²⁰ Om samhället är så pass digitaliserat är det därför en god poäng i att dess medborgare är detsamma, för att kunna ta till vara på sina demokratiska rättigheter.

1.3.2 Digital kompetens i styrdokumentet

”Den [utbildningen] ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.”²¹ Detta står i den läroplan som kom att gälla från och med höstterminen 2011. Uttrycket ”en livslång lust att lära” speglar en anpassning till de direktiv som det europeiska rådet

¹⁶ Borell Fontelles & Enestam 2006:7

¹⁷ Figel’ 2007:3

¹⁸ Figel’ 2007:3

¹⁹ Figel’ 2007:7

²⁰ Findahl 2011:10f

²¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:7

tidigare angett. Hylén radar upp fyra typer av argument gällande satsningar på IT i skolan som är dels politiska och dels pedagogiska. De politiska argumenten innefattar bland annat att digital kompetens är nödvändigt för den framtida arbetskraften och även för, som tidigare nämnts, tillägnandet av de medborgliga rättigheterna. De pedagogiska argumenten lyfter fram att IT dels effektiviserar lärande men också gör det mer kvalitativt och flexibelt.²² De digitala verktygen har öppnat upp för det vidgade textbegreppet, detta vidhåller Rutt Trøite Lorentzen, lektor i norska med inriktning mot skriftspråksutveckling, eftersom tillgängligheten för samspel mellan text, bild och andra grafiska element ökar.²³

I kursplanen för svenska fastslås t.ex. att elevernas språk ska utvecklas för att de ska kunna ”tänka, kommunicera och lära.”²⁴ Språket ska kunna användas till att individen skriftligt ska kunna förmedla sina ståndpunkter genom olika genrer och medier, och skapandet av texter ska kunna göras såväl enskilt som i grupp.²⁵ Docenten Dagrun Kibsgaard Sjøhelle uttrycker åsikten att om läroplanernas mål med digital kompetens ska kunna uppnås måste undervisningen spegla detta genom att låta skrivandet ske digitalt i olika genrer.²⁶ Kursplanen fastslår också att delar av det centrala innehållet för läsning och skrivning i årskurs 7-9 ska utgöras av att eleverna ska lära sig att bearbeta, redigera och disponera sina texter, bland annat med hjälp av digitala medier och deras olika funktioner för språkbehandling.²⁷ I den individuella tolkning som finns för politiska dokument går det att ur detta applicera bloggen som ett undervisningsverktyg som inte bara ser till själva skrivmomentet utan också innefattar den digitaliserade aspekten av skrivundervisningen och dess olika delar.

1.4 Forskningsområde

Alexandersson och Hansson är av uppfattningen att den virtuella mötesplatsen online är ett forum för kunskapsutveckling och lärande, då det ger eleverna möjlighet att samarbeta på ett helt nytt sätt kring t.ex. texter.²⁸ Dan Åkerlund, media- och kommunikationspedagog, stämmer in i detta genom att presentera tidigare forskning som behandlar ungas utvecklande

²² Hylén 2010:11

²³ Lorentzen 2008: 19

²⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:222

²⁵ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:222

²⁶ Sjøhelle 2008:85

²⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:225f

²⁸ Alexandersson & Hansson 2011:14

av en *kollektiv intelligens* i skapandet av texter på t.ex. bloggar.²⁹ Hansson beskriver denna interaktion vidare:

Med hjälp av sociala yttranden i text och tal frambringar vi föremål och tankeobjekt eller läroobjekt i vårt eget och andras medvetande. Vi riktar våra tankar inåt till oss själva i form av internaliserande reflektion och utåt i förhållande till andra med hjälp av externaliserande avsikter.³⁰

Detta ger en översiktlig bild av skapandeprocessen i grupp, en bild som givetvis går hand i hand med den sociokulturella lärandeteori som ligger till grund för större delen av den svenska skolans pedagogik. Vi lär av och med varandra. Även Patrik Svensson, lektor i humaniora och informationsteknik, hyllar den sociala processen som ett så kallat *virtuellt klassrum* kan skapa. Genom en publicering av elevtexter medförs en drivkraft.³¹ Drivkraften i sin tur är den sociala interaktionen elever, lärare och läsare emellan. Genom bloggarnas multikommunikativa funktioner uppmuntras eleverna till en grupporienterad skrivprocess.³²

1.4.1 Bloggfenomenet

Bloggen uppstod på 1990- talet. Själva ordet blogg är en förenklad konstruktion av det engelska ordet *weblog*, vilket alltså åsyftar en logg på nätet (webben). Bloggarnas utformning varierar, men huvudsakligen består de av återkommande inlägg som belyser skribentens personliga uppfattning av antingen specifika ämnen eller vardagslivet. Det finns olika genrer i bloggskrivandet tex. politiska, nöjesinriktade, föräldrabloggar och även olika former av skolbloggar.³³ Genom bloggarnas genomslag har det tillkommit en del nya begrepp i svenska språket. Själva ordet blogg upptogs av Svenska Akademiens ordlista 2006.³⁴ Ur denna rot har dels verbet att blogga (bloggade – bloggat) uppkommit, men också personbeskrivningen bloggare, det vill säga någon som driver en egen blogg.³⁵ Det nätverk flera aktiva bloggar skapar tillsammans kallas för bloggofären. Till blogginläggen hör också *kommentarsfältet*,

²⁹ Åkerlund 2011:38

³⁰ Hansson 2011:69

³¹ Svensson 2008:37

³² Svensson 2008:100

³³ blogg. <http://www.ne.se/lang/blogg>, hämtad 2012-04-18

³⁴ Om nya och strukna ord i SAOL 13.

http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/exempel_pa_strukna_ord, hämtad 2012-05-03

³⁵ Blogg http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista, hämtad 2012-05-03

där läsare kan framhålla sina åsikter om antingen det skrivna eller om skribenten själv.³⁶ En blogg är helt enkelt en slags offentlig dagbok, där läsare och skribent kan kommunicera med varandra. Skillnaden mellan den traditionella dagboken och bloggen blir således den mer eller mindre direkta sociala interaktionen. Professor Hong Wang framhåller att en av bloggens fördelar som informationsmedie är att dess innehåll inte blir statiskt till sin natur just på grund av läsarnas möjlighet att respondera på inläggen och på så sätt vara medskapare av dess innehåll.³⁷

I Findahls statistiska undersökning av svenskarnas Internetanvändande 2011 visas det att ungdomarna är väl förankrade i bloggvärlden, flickor mer frekvent än pojkar dock. En tredjedel av alla flickor i åldern 12-15 år har en egen aktiv blogg, och fyra procent av pojkarna.³⁸ Findahl belyser dock i en tidigare undersökning gjord 2009 att antalet nya bloggare inte stiger, men däremot ökar intensiteten i bloggskrivandet. De som har bloggar skriver i dem ofta.³⁹ Med en återkoppling till styrdokumentet i svenska, där digitala medier och verktyg ska användas som en central del av undervisningen⁴⁰, blir bloggans förstjänstfulla utformning och popularitet goda förutsättningar för dess användande även i undervisningssyfte.

³⁶ blogg. <http://www.ne.se/lang/blogg>, hämtad 2012-04-18

³⁷ Wang 2008:34

³⁸ Findahl 2011:44

³⁹ Findahl 2009:7

⁴⁰ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:225f

2. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur ett urval av svensklärare i grundskolans senare år på olika sätt resonerar kring användandet av bloggverktyget i skrivundervisningen. Målet är att lyfta fram lärarnas egna åsikter och erfarenheter kring denna typ av undervisningsverktyg. Därför utgår vi från följande frågeställningar:

- Vilken uppfattning har lärarna om hur bloggverktyget används i undervisningssyfte?
- Hur ställer sig lärarna till en integrering av bloggverktyget i den egna undervisningen?
- Hur tror lärarna att eleverna ställer sig till av denna typ av undervisningsform?

Detta syfte med frågeställningar är ett relevant forskningsbidrag eftersom det i Sverige idag fortfarande saknas kunskap om grundskolelärares reflektioner och inställning till bloggverktyget. Oavsett vad forskningen säger om olika fenomen krävs ändå en förankring hos de verksamma lärarna om det ska bli en del av den svenska skolundervisningen.

2.1 Avgränsningar och definitioner

Av alla de sociala medier som är tillgängliga idag och användbara för undervisningssyfte, t.ex. Twitter, wikis, podcasts med mera har vi valt att endast fokusera på bloggen. Detta är för att bloggverktyget i sig för oss framstår som mest förenligt med den skrivundervisning som bedrivs i skolan idag.

Då syftet är att undersöka inställningen till bloggverktyget krävs först och främst en specifikation av detta begrepp. Med bloggverktyg åsyftas, till skillnad från genren blogg, inte skrivandet i sig utan forumet skrivandet äger rum i. Bloggverktyget är alltså en öppen anteckningsbok där läsarna tillåts att kommentera på det skrivna, likväl sker denna dialog inte endast mellan en skribent och *en* mottagare utan förhoppningsvis *flera* mottagare.

Gällande andra intressanta aspekter som t.ex. bloggans roll i ungdomars identitetsskapande, jämförandet mellan elevers skrivande i skolan och deras skrivande på fritiden samt huruvida tysta elever får en röst i klassen genom blogganvändandet i undervisningen har inte kunnat behandlas. Detta på grund av uppsatsens begränsningar gällande så väl tidsåtgång som slutlig omfattning.

3. Material och metod

Detta kapitel redogör för hur denna uppsats har skapats. Inledningsvis redogörs för urvalet av litteratur samt hur denna har behandlats. Därefter följer avsnitt som främst berör den empiriska undersökningen. Först beskrivs undersökningens tillvägagångssätt, dels hur intervjupersonerna valdes ut och dels hur intervjuerna i sig gick till. Följande avsnitt redogör för bearbetningen av det insamlade materialet, det vill säga transkriberingen av intervjuerna och hur dessa sedan har analyserats. Därefter skildras intervjuerna i anknytning till forskningsetiska principer och slutligen förs en diskussion kring de val som gjorts och den metod som använts för att kunna resonera kring denna uppsats reliabilitet och validitet.

3.1 Urval av litteratur

Litteraturen som valts ut för att belysa det aktuella forskningsläget är huvudsakligen positivt inställd till att använda inte bara bloggverktyget utan till det mesta IT- användandet. De flesta författarna behandlar även de negativa aspekterna men framhåller dock att det positiva är övervägande, ofta med en motivering som på endera sättet utgår från framtidsperspektivet. Litteratur som endast innehåller ett strikt negativt förhållningssätt har inte hittats, således har det heller inte använts.

Litteraturen består av både vetenskapliga artiklar som berör den huvudsakliga forskningsfrågan, tongivande politiskt material som ger ett samtida samhällsperspektiv och ett antal fackböcker, varav några tenderar att vara en slags metodböcker och några verkar mer mot en diskuterande roll i en specifik sakfråga.

Oavsett vilken typ av litteratur som använts har den alltid lästs med ett kritiskt förhållningssätt. Målet har varit att belysa användandet av bloggverktyget i svenskundervisningen genom så många olika perspektiv som möjligt, och därför har även så många olika litteraturgenrer använts. För att strukturera materialet har en kategorisering av intressanta aspekter kontinuerligt gjorts under läsningen. Dessa kategorier har sedan minskat i omfång för att få en så tydligt avgränsad men ändå mångfacetterad litteraturgenomgång som möjligt.

3.2 Den empiriska undersökningen

Till en början var vårt mål att hitta åtminstone en lärare som använde sig av bloggverktyget i undervisningen och sedan fördjupa oss i denna arbetsmetod genom att både intervjua läraren, be eleverna att svara på en enkät och dessutom göra fältstudieobservationer vid åtminstone ett undervisningstillfälle. De lärare som vi först kom i kontakt med gav dock svar som nyanserade vårt syfte, och väckte vårt intresse för att bredda perspektivet på vår ursprungliga idé. Därför valde vi istället att intervjua flera lärare för att ta reda på deras reflektioner och inställning till att använda bloggar i undervisningen. Nedan redogörs för hur vi valde vilka lärare som vi skulle komma att intervjua och sedan även hur dessa intervjuer genomfördes.

3.2.1 Urval av intervjupersoner

För att hitta lärare att intervjua listade vi de skolor som fanns inom kommunen och genom den information som fanns tillgänglig via deras hemsidor kontaktades undervisande svensklärare. Totalt kontaktades 21 svensklärare, under perioden mars-april, som undervisade i årskurs 7-9 varav 5 hade möjlighet att medverka i undersökningen. Av dessa lärare är samtliga verksamma på fyra olika kommunala skolor. Lärarna känner inte till varandras medverkan, utöver de två som arbetar på samma skola.

Vi har inte strävat efter att få en vare sig heterogen eller homogen urvalsgrupp. I första hand valde vi helt enkelt att ta hänsyn det pressade tidsschema många lärare upplever på vårterminen. Många av lärarna som kontaktades uppgav att utvecklingssamtal och nationella prov upptog allt för stor tid för att de skulle kunna träffa oss. Av de lärare som vi intervjuat har könstillhörighet och åldersgrupp varierat och inget särskilt mönster kan utläsas.

3.2.2 Intervjuerna

Gillham belyser att en betydelsefull del av den första kontakten är personpresentationen. Han anser att det som minst bör framgå är namn, institution och den egna titeln där.⁴¹ Därför har vi vid denna första kontakt presenterat oss som studenter vid Högskolan Kristianstad som skriver sitt examensarbete. De fick även veta vad vi ämnade undersöka. Den information som samtliga kontaktade lärare även fick ta del av redan vid det första samtalet var att syftet inte var att värdera deras resonemang utan att genom en objektiv och saklig frågeställning kunna intervjua dem och ta del av deras förhållningssätt kring blogganvändning i

⁴¹ Gillham 2008:30f

undervisningssyfte. Gillham tar upp att man alltid utgår från sina egna uppfattningar när man gör intervjuer.⁴² Detta är något vi tagit i beaktning för vår undersökning genom att alltid bibehålla en instämmande ton till det intervjupersonerna har sagt under intervjun, samt att framhålla alla uppkomna perspektiv och inte bara vårt eget.

Med de fem lärare som samtyckte till intervju utbyttes kontaktuppgifter, något som Gillham framhäver är viktigt.⁴³ Det bokades en tid som föreslogs av lärarna själva, de valde även platsen för intervjun. Intervjuerna har ägt rum mellan den 25 april och den 9 maj. Platserna har varierat mellan hemklassrum, lärarrum och mindre grupp- eller samtalsrum. Intervjuerna har pågått mellan 15-30 minuter, något som samtliga intervjupersoner blivit informerade om vid första samtalet.

Gillham understryker att intervjupersonerna ska få information om dels syftet med undersökningen och dels om hur det insamlade materialet kommer att behandlas. Det bästa sättet att delge intervjupersonerna detta ska vara skriftligt.⁴⁴ Vi har dock valt att göra det muntligt, bland annat vid den första kontakten. Vid samtliga intervjutillfällen har lärarna återigen fått berättat för sig syftet med uppsatsen. Därefter har de även informerats om anonymiseringen då vi berättat att de kommer tilldelas ett könsneutralt namn, eftersom vi inte ämnar undersöka skillnaden mellan manliga respektive kvinnliga lärare. Vi frågade samtliga lärare om de samtyckte till att vi spelade in intervjun och påpekade att vi troligen inte kommer att använda oss utav direkta citat, utan att syftet med inspelningen var att underlätta vår resultatgranskning. Vi informerade om att dessa inspelningar givetvis skulle förstöras direkt efter minst godkänt resultat på uppsatsen, liksom anteckningarna från intervjuerna. Att upplysa lärarna om varför vi ville spela in intervjuerna var självklart eftersom att det är av stor vikt dels för att de ska känna sig bekväma med detta och dels för att de ska kunna ta ställning till huruvida de vill bli inspelade eller inte.⁴⁵ Vi fick samtycke till inspelning av fyra lärare, en samtyckte endast till anteckningar under intervjun vilket vi givetvis accepterade. Vi erbjöd samtliga lärare att få chansen att korrekturläsa resultatdelen innan inlämning för granskning. Detta för att de skulle kunna kontrollera att det inte skett några missuppfattningar och felaktig tolkning av vad de ämnat berätta. Efter en intervju kan den intervjuade komma på att något yttrande känns felaktigt, antyder Gillham. Det kan även vara så att de vill bli påmind om vad de sagt och även kontrollera att de inte framhävs på felaktigt sätt.⁴⁶ Sedan informerade vi om

⁴² Gillham 2008:27

⁴³ Gillham 2008:111

⁴⁴ Gillham 2008:31

⁴⁵ Gillham 2008:113

⁴⁶ Gillham 2008:34

att det insamlade materialet inte ämnar användas i annat syfte än till denna uppsats. Slutligen berättade vi att Jennie skulle vara den huvudsakliga intervjuaren och Ericas uppgift var att föra anteckningar.

Intervjuerna var halvstrukturerade, vilket innebär att vi hade ett antal öppna frågor förberedda inför alla intervjuer (se bilaga 1). Många av dessa följdes av sonderande frågor som reflekterade intervjupersonernas svar, detta är centralt i en halvstrukturerad intervjuform påpekar Gillham.⁴⁷ Vilka dessa sonderande frågor var varierade och berodde såklart på vad de svarade och hur man kunde fördjupa sig i dessa svar. När vi utformat frågorna till intervjuerna har vi funderat över vilka de centrala delarna ska vara i relation till uppsatsens syfte och frågeställningar. Gillham föreslår att be någon annan att ta del av frågorna innan intervjutillfället.⁴⁸ Vi tog därför hjälp av våra handledare för att utforma frågorna, de kom med kommentarer och tips till de frågor vi visat dem. Gillham tycker att man bör fundera noga över frågorna, hur de är formulerade och huruvida de är relevanta i sammanhanget.⁴⁹ Han tycker även att det kan vara en bra idé att dela in frågorna i olika kategorier vilket vi delvis gjort genom att använda oss av vår ursprungliga frågeställning och se till att vi kan få svar på dessa genom våra intervjufrågor.⁵⁰

När intervjuerna avslutades påminde vi om erbjudandet att granska resultatdelen. För att göra detta skulle lärarna få reda på sitt respektive alias. Samtliga intervjupersoner tackade för erbjudandet och majoriteten av dem har kontrollerat att redogörelserna som finns redovisade i resultatdelen överensstämmer med vad sades under intervjun.

3.2.3 Transkribering och analys av materialet

Ljudfilerna från fyra av intervjuerna transkriberades så snart som möjligt efter intervjuerna. Vi transkriberade två av intervjuerna var, och för att säkerställa att de till sin utformning blev lika och att transkriberingarna och ljudfilerna överensstämde med varandra gick vi igenom dem ytterligare en gång tillsammans. Gillham betonar vikten av att materialet bör vara utformat på samma sätt för att analyseringen ska underlättas.⁵¹ Av tidssparande skäl transkriberades bara själva intervjun, det vill säga den konkreta fråga-svar- situationen, även

⁴⁷ Gillham 2008:47

⁴⁸ Gillham 2008:41

⁴⁹ Gillham 2008:37

⁵⁰ Gillham 2008:42

⁵¹ Gillham 2008:170

om så väl information om intervjun och informellt avslutande samtal också har funnits med på ljudinspelningarna.

Valet att transkribera ljudinspelningarna från intervjuerna gjordes på grund av de förenklade möjligheterna detta skulle innebära för att kunna analysera materialet efteråt.⁵² Därför valde vi också att endast göra en så kallad bastranskribering. Detta innebär att de skriftspråkliga normerna till stor del efterföljs oavsett intervjupersonens eventuella avvikande uttal och att inga markeringar görs för att visa tonläge eller hastighet. Catrin Norrby, samtalsforskare, pekar på hur viktigt det är att välja en transkriptionsform som är gynnsam för den analys som ska göras, och eftersom det var vad intervjupersonerna sa och inte hur de sa det som var intressant valdes denna enklare form.⁵³ Läsbarheten var det viktigaste, för att underlätta analyseringen av materialet, men som Norrby också anmärker kräver en transkribering trots allt att skriftspråket inte till fullo efterföljs.⁵⁴ Materialet har bearbetats och omformulerats från sin ursprungliga form innan det återgetts i denna uppsats. I diskussioner om hur intervjupersonernas svar skulle redovisas ansåg vi, som tidigare nämnts, att återgivning av direkta citat inte var aktuellt. En forskningsintervjus validitet avgörs inte genom en exakt återgivning av vad intervjupersonerna sa, påpekar Gillham. Istället handlar det om hur detta redogörs för i resultatdelen. Han förtydligar också att det handlar om att tolka ett material.⁵⁵ Att detta val redan var gjort innan intervjuernas genomförande gjorde att lärarnas val att samtycka till inspelning eller ej inte skulle medföra några problem för insamlandet av materialet.

Den intervjuperson som inte samtyckte till att intervjun spelades in verkade lättad då detta val accepterades snabbt av oss. Gillham poängterar vikten av att en sådan fråga gällande en intervjupersons samtycke de facto måste vara en fråga vars svar accepteras av forskarna.⁵⁶ Utöver att ingen inspelning gjordes skedde intervjun på samma sätt som de övriga, anteckningarna från denna intervju blev dock något mer omfattande och förtydligande. För att kunna få ett likställt material renskrevs dessa anteckningar cirka en timme efter intervjun, då vi båda kunde tillägga aspekter ur färskt minne till anteckningarna. Att renskriva anteckningarna så snart det är möjligt framhåller Gillham är väsentligt för att dessa i ett senare

⁵² Gillham 2008:184

⁵³ Norrby 2004:89f

⁵⁴ Norrby 2004:91

⁵⁵ Gillham 2008:24

⁵⁶ Gillham 2008:35

skede faktiskt ska kunna förstås. En stor risk med att endast förlita sig på stödord och liknande är att deras betydelse glöms bort.⁵⁷

När alla intervjuer och transkriberingar var genomförda strukturerades det insamlade materialet efter olika former av kategorisering. Transkriptionerna lästes igenom, och i texterna markerades de uttalanden som vid en första anblick var intressanta, kopplade till uppsatsens syfte och frågeställning. Därefter skapades olika kategorier, som utgick ifrån vad lärarna faktiskt hade pratat om oberoende av intervjufrågorna. Dessa kategorier var deskriptiva, då deras innehåll bör sammanfatta sådant som forskningsrapporten sedan ska ta upp förklarar Gillham.⁵⁸ Detta formade en utgångspunkt på sammanlagt tio kategorier, där uttalanden från samtliga intervjuer sedan placerades in enligt en analysmodell som Gillham föreslår.⁵⁹ (Se bilaga 2) Genom att enkelt kunna överblicka vad lärarna har uttalat sig om i en specifik fråga eller inom ett visst område har analyseringen av materialet gått mycket smidigare. De tio kategorierna kunde fogas samman och bearbetas till de rubriker som finns i resultatredovisningen. Att strukturera materialet på detta sätt var tidskrävande, men underlättade resultatanalysen oerhört.

3.3 Forskningsetiska principer

Under våra intervjuer med lärarna har vi utgått ifrån de forskningsetiska principer som Vetenskapsrådet har givit ut. Dessa principer utgår från fyra grundkrav, varav det första är informationskravet som innebär att lärarna ska informeras om syftet med undersökningen.⁶⁰ Detta gjordes alltså redan innan de faktiska intervjuerna. Som tidigare nämnts informerade vi även lärarna om att vi inte på något sätt skulle värdera de inställningar eller åsikter de framförde, utan helt enkelt att redovisa dessa och anknyta dem till den vetenskapliga forskning som bedrivs.

Det andra kravet är samtyckeskravet, intervjupersonerna måste samtycka till att medverka.⁶¹ Detta krav är också uppfyllt, då samtliga intervjupersoner av fri vilja medverkat och även fått chansen att korrekturläsa den del av resultatredovisningen som behandlat dem själva så att inga missuppfattningar eller felaktiga omskrivningar publicerats.

⁵⁷ Gillham 2008:68

⁵⁸ Gillham 2008:186

⁵⁹ Gillham 2008:192

⁶⁰ Vetenskapsrådet 2002:7 <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

⁶¹ Vetenskapsrådet 2002:9 <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Konfidentialitetskravet är det tredje kravet och behandlar just undersökningsdeltagarnas konfidentialitet.⁶² Även detta uppfylls då vi valt att anonymisera lärarna i vår uppsats eftersom deras identitet inte är av vikt för vår undersökning. Vi har som sagt valt att ge lärarna könsneutrala namn och benämna dem som hen då vi inte heller ser någon anledning till att göra skillnad på de manliga respektive kvinnliga undersökningsdeltagarna.

Det sista kravet är nyttjandekravet som betonar vikten av att de insamlade uppgifterna inte ska nyttjas i andra sammanhang än den undersökning de var ämnade för.⁶³ Även detta uppfylls, inga för undersökningen insamlade uppgifter kommer att användas vare sig för kommersiellt bruk eller icke- vetenskapiga syften.

Gillham tar även upp ytterligare etiska aspekter vid forskning. Han säger bland annat att säkerheten kring den sparade informationen bör beaktas, särskilt om materialet i sig kan vara känsligt eller väldigt personligt.⁶⁴ Även om det material som insamlats för denna undersökning vare sig kan anses som känsligt eller personligt så ska det förstöras efter uppsatsens granskning.

3.4 Metoddiskussion

Då vi valt att endast koncentrera oss på svensklärares reflektioner kring bloggverktyget i undervisningssyfte har vårt specifika forskningsområde varit snävt. Om forskningsfrågan hade varit bredare, och utrymme även funnits för att ta upp aspekter så som identitetsskapande, nätmobbning och huruvida tysta elever kan få en starkare röst i klassrummet genom blogganvändandet, hade intervjuerna kunnat bli dels mer omfattande och dels mer fördjupade i dessa ämnen.

Med facit i hand gällande undervisande lärares knappa tid under vårterminen skulle telefonintervjuer kunnat vara ett bättre alternativ för denna typ av undersökning. Frågorna hade då kunnat omstruktureras till en form av frågeformulär, och samtalen hade likväl kunnat spelas in med intervjupersonens samtycke. Många av de lärare som kontaktades uppgav just tidsbristen som anledning till att inte kunna medverka i undersökningen. Däremot erbjöd sig några av dem att medverka endast med en kort åsikt som de presenterade, varför vi också finner det troligt att en undersökning baserad på mer eller mindre strukturerade telefonintervjuer hade lett till ett högre antal medverkande deltagare. Dock bör påpekas att

⁶² Vetenskapsrådet 2002:12 <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

⁶³ Vetenskapsrådet 2002:14 <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

⁶⁴ Gillham 2008:33

antalet medverkande undersökningsdeltagare inte kan ses som ett problem för denna uppsats kvalitativa undersökning, eftersom att de reflektioner som framkommit ändå uppvisar en stor bredd och variation.

Däremot tror vi inte att denna undersökning hade kunnat genomföras baserad på enkätstudier. Detta baserar vi på den mängd mail som skickats till lärare som inte kunnat nås via telefon, som inte har blivit besvarade. Av åtta förfrågningar via mail besvarades endast tre (varav en ställde sig positiv till medverkan), vilket får oss att tro att gensvaret på en utskickad enkät troligen hade blivit svagt. Kanske hade en utförligare enkät kunnat skickas ut via mail efter en telefonbekräftelse, för att kunna ta hänsyn till den tidsbrist många lärare upplever under denna period på läsåret.

Det vi kan lyfta fram som positivt med den metod som använts var möjligheten att träffa de medverkande lärarna personligen. Som Gillham påvisar har en fysisk träff många fördelar gällande kommunikationen. I ett personligt möte uppstår en närmare och mer avslappnad kontakt, vilket gör att intresset för själva samtalet är större. I en telefonbaserad intervju är det lättare att den intervjuade tappar fokus och känner sig mindre motiverad till att ge utförliga svar och liknande.⁶⁵

⁶⁵ Gillham 2008:144

4. Litteraturgenomgång

I denna del av uppsatsen redogörs för den lästa litteraturen. Utgångspunkten för detta är mottagarens betydelse för skriften, framförallt gällande skrivundervisning. Didaktikprofessor Jon Smidt skriver följande ”När barnen växer upp upptäcker de att skriftlig kompetens är en väsentlig förutsättning för att delta i det samhälle som de lever i, liksom en förutsättning för att kunna utveckla kunskaper och insikter inom de flesta ämnen och yrken.”⁶⁶ Lorentzen menar dock att skolan har haft svårigheter med att elever ofta tycks skriva endast för skrivandets skull, inte för att det finns något vidare syfte med textskapandet utöver själva slutprodukten.⁶⁷ När elever skriver i skolan är det ofta för att lämna in texten för att få den bedömd, eleverna vet om att läraren förmodligen är den enda person som kommer att läsa den, detta gör att skrivandet blir något eleven gör för att få ett betyg. När betyget är den främsta motivationsfaktorn försvinner fokus på själva skrivandet, påpekar pedagogen Alison Sawmiller.⁶⁸ Att motivationen förhöjs genom att eleverna ges möjlighet att skriva för en större publik, t.ex. på en blogg, är Åkerlund och Svensson eniga om.⁶⁹ Motivationen kan komma genom att den okända bloggläsaren inte i förväg känner till det ämne som elevtexten behandlar, framhåller Åkerlund.⁷⁰ Detta gör att eleverna blir mer stimulerade och känner att det finns en mening i att skriva.⁷¹

Inledningsvis kommer litteraturgenomgången att behandla skrivprocessen som helhet för att ge en förståelse för själva skapandet av texter och hur detta går till. Därefter fortsätter en redogörelse för hur skrivandets sociala interaktion har betydelse för elevernas utveckling i olika perspektiv, och detta beskrivs i relation till den digitala teknik som kan användas som hjälpmedel på olika sätt. Den tredje delen tar upp kritiska röster kring ett öppet klassrum, vilka risker som finns och vilket ansvar läraren har för att bevara tryggheten i klassen. Avslutningsvis ges en sammanfattning av de tre delarna som återknyter till mottagarens betydelse.

⁶⁶ Smidt 2008:28

⁶⁷ Lorentzen 2009:25

⁶⁸ Sawmiller 2010:46

⁶⁹ Svensson 2008:25, Åkerlund 2008:22f

⁷⁰ Åkerlund 2008:22f

⁷¹ Åkerlund 2008:129

4.1 Processororienterat skrivande

Att elever har en felaktig bild av vad just skrivandet går ut på beskriver didaktikprofessorn Torlaug Løkensgard Hoel. Hon anser att dessa elever har anammat bilden av att skolskrivning innebär att sätta sig ner och producera en färdig text som ska bedömas vilket ökar pressen på att producera något bra och väl genomarbetat.⁷² Att detta är just ett felaktigt förhållningssätt till skrivandet beror på att skrivandet har sina rötter i den muntliga retoriken noterar Løkensgard Hoel (se också Strömquist). Denna innehåller många steg av bland annat förberedelse och bearbetning innan det första utkastet av ett tal kan anses färdigt. Här finns så väl insamlandet av eventuella fakta och dylikt, ett planerande av i vilken ordning det insamlade materialet ska presenteras och på vilket sätt det ska presenteras beroende på vem eller vilka som kan tänkas vara mottagare.⁷³ Skrivprocessen består av liknande stadier, som alla innebär bearbetningar av en text, både gällande så väl form som innehåll, disposition som ordval och meningsuppbyggnad.⁷⁴ Det fysiska skrivandet som utgörs av att bokstäver på ettdera sättet fogas samman till någon form av kommunikativ textform utgör enligt Strömquist skrivprocessens minsta del.⁷⁵

4.1.1 Skapandets betydelse för den enskilde eleven

Processen består av skapandet, och det är i just skapandet lärandet finns. Men att skapandet glöms bort av eleverna påstår Gunilla Molloy, lektor i svenska med didaktisk inriktning. Hennes uppfattning är att elevers frågor angående skrivuppgifter sällan rör något annat än själva slutprodukten, den färdiga texten, t.ex. dess omfattning eller när den ska vara klar.⁷⁶ Detta tyder på att skrivandet i skolan inte ses som en kunskapsinhämtning från eleverna, snarare en kunskapsuppvisning.

Skrivande som kunskapsuppvisning, det vill säga ett resultatorienterat skrivande, blir som Løkensgard Hoel tolkar det, en slags gissningslek i att lista ut vad man ska skriva för att svara rätt på uppgiften.⁷⁷ Texten i sig blir inte riktigt elevens egna, då den skapas enkom för att svara på en av läraren bestämd fråga. Om skrivundervisningen istället är processororienterad ökar elevens inflytande över texten, hävdar Molloy, och därmed ökar även elevens auktoritet som skribent. Istället för att bli bedömd på en slutprodukt, vars eventuella ändringar föreslås

⁷² Løkensgard Hoel 2008:49

⁷³ Løkensgard Hoel 2008:45, Strömquist 2007:20f

⁷⁴ Løkensgard Hoel 2008:45f

⁷⁵ Strömquist 2007:26

⁷⁶ Molloy 2008:35

⁷⁷ Løkensgard Hoel 2001:37

av läraren och kanske aldrig genomförs av eleven, bearbetas texten kontinuerligt av eleven själv vilket får till följd att känslan av äganderätt till texten förhöjs.⁷⁸ Även elevernas motivation och ambition ökar med ett processororienterat skrivande, anger Carin Jörgel-Löfström, adjunkt i svenska. När eleverna förstår att deras utkast blir värderade som betydelsefulla ökar deras angelägenhet till att producera något de tycker är bra. Deras självförtroende ökar genom gensvar på deras egna konstruktiva tankar. Att bli undervisade i hur de kan skriva samtidigt som de faktiskt skriver uppskattas, fokus läggs då inte på detaljer så som rättstavning utan på texternas innehåll och därmed elevernas syfte med dem.⁷⁹

4.1.2 Att offentliggöra skapandet

Om skapandet ska erkännas den betydelse som det faktiskt utgör i elevens utveckling måste det få synas, visas upp. Därför poängterar Svensson att det måste vara acceptabelt att publicera texter som ingalunda är granskade eller färdiga.⁸⁰ Genom att kunna visa processen från början till slut istället för att bara bedöma en färdig produkt, skulle pressen inför skrivandet antagligen minska antyder Strömquist.⁸¹ Även detta håller Løkensgard Hoel med om och påstår att elevens självkänsla höjs av en förståelse för skrivprocessen, särskilt om förståelsen innebär att eleven får reda på att denna process är något alla faktiskt genomgår på olika individuella sätt.⁸² Att processen inte får överskugga själva inläringen understryker Dysthe. I slutändan måste ändå någon form av kontroll på vad eleverna faktiskt har lärt sig genomföras.⁸³

De digitala tekniska möjligheterna som vi har idag är ideala för att lyfta fram lärandets och skrivandets process, tycker Svensson, på grund av deras möjligheter att dokumentera den processororienterade utvecklingen. Som ett exempel på detta nämner han t.ex. bloggen som ett sådant verktyg.⁸⁴ På en klassblogg eller ämnesblogg skulle varje elev enkelt kunna synliggöra sin egen process, men också ta del av andras.

⁷⁸ Molloy 2008:41

⁷⁹ Jörgel-Löfström 2010:36

⁸⁰ Svensson 2008:106

⁸¹ Strömquist 2007:44f

⁸² Løkensgard Hoel 2001:34f

⁸³ Dysthe 1996:237

⁸⁴ Svensson 2008:42

4.2 Skrivande som social interaktion

I artikeln Ungas lärande i sociala medier skriver Åkerlund att "[s]ociala kontakter, språk och berättande är en motor för lärande."⁸⁵ Vikten av detta sociala samspel torde vara övervägande positivt i färdigställandet av kunskapsutvecklande skoltexter som ska publiceras för en mer eller mindre öppen publik. Att ungdomar söker efter gemenskap är anledningen till att de spenderar så mycket tid online, hävdar Alexandersson och Hansson. Motivationen ligger i att skapa en relation mellan sig själv och de andra, en slags *kamratproduktion*. Det är det sociala som skapar mening i det vi gör, som ger oss vår identitet i massan och som ligger till grund för våra val.⁸⁶ Skrivandet är i högsta grad en social aktivitet, eftersom att det förutsätter en avsändare och en mottagare, och att båda dessa roller måste förstås för att det kommunikativa syftet ska fungera. Løkensgard Hoel lyfter fram det *sociointeraktiva perspektivet* på skrivande som utgörs av den kommunikativa funktionen mellan avsändare och mottagare samt själva texten. Här blir responsarbete en central del i såväl texten som processen.⁸⁷ Vikten av detta fastslås också av kursplanen i svenska som låter responsarbete vara en tydlig del av det centrala innehållet av undervisningen.⁸⁸

I detta avsnitt kommer just den sociala aspekten av skrivandet att beröras med olika perspektiv. Först behandlas lärarens roll i en öppen klassrumsmiljö där fokus ligger på den handledande rollen, som hjälper eleverna stärka sin närmsta utvecklingszon och ta sig vidare, som framhålls. Därefter presenteras skrivprocessens kanske viktigaste del, responsen på det skrivna. Här läggs inte fokus endast på lärarens respons utan även respons från klasskamraterna och eventuellt okända läsare.

4.2.1 Att handleda lärande

Att vara lärare i ett öppet klassrum betyder inte att lärarrollen förminsкас eller blir mindre betydelsefull. I digital undervisning handlar det fortfarande om att handleda eleverna till kunskap, framhåller Sjøhelle.⁸⁹ Utan uppgifter formulerade med ett tydligt mål och syfte blir undervisningen verkningslös.⁹⁰ Dysthe karakteriserar läraren i sin roll som handledare som en slags regissör vars ansvar är att ge lärandets skådespel ett syfte.⁹¹ Att användandet av

⁸⁵ Åkerlund 2011:28

⁸⁶ Alexandersson & Hansson 2011:13

⁸⁷ Løkensgard Hoel 2001:19

⁸⁸ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:225

⁸⁹ Sjøhelle 2008:94

⁹⁰ Lorentzen 2009:13

⁹¹ Dysthe 1996:230

bloggverktyget i sig inte ger eleverna möjlighet att utvecklas kunskapsmässigt understryker Sawmiller, och belyser att lärarens handledande roll fortfarande är den mest betydelsefulla resursen.⁹² Det är genom lärarens handledning som eleverna kan få upp ögonen för textens egenvärde och skapandets kunskapsinhämtning istället för ett skrivande mot ett visst betyg, förklarar Molloy.⁹³

Att handleda ett lärande betyder att man som lärare måste våga dela sin roll som kunskapskälla med eleverna bedyrar Norberg Brorsson.⁹⁴ Dahlblom förtydligar att det borde vara självklart att lärare drar nytta av de eventuella IT- kunskaper eleverna kan ha.⁹⁵ Många lärare kan känna sig tafatta i teknikanvändandet, beskriver Richardson, eftersom att de till skillnad från sina elever inte växte upp i samma digitala miljö som finns idag. Att eleverna är vana IT- användare betyder dock inte att de är kunniga, snarare att de är orädda, vilket utgör den främsta skillnaden mellan dem och läraren. Han spekulerar även i att det är först när IT- användandet får en ordentlig plats i klassrummet som det kollektiva lärandet mellan elever och lärare kan börja på riktigt.⁹⁶

Ett kollektivt lärande betyder att det blir ett maktskifte i den traditionella klassrumshierarkin. Lärarens *bedömningsmonopol* upphör att existera, enligt Løkensgard Hoel, när eleverna blir delaktiga i såväl bedömningen som lärandet.⁹⁷ Elever som inte är vana vid uppfattningen att de tillför något till undervisningen har en lägre prestationsförmåga, hävdar Dysthe. Hon är av åsikten att responsarbetet dels mellan lärare och elever och dels eleverna sinsemellan bygger upp ett sådant självförtroende hos eleverna, något som är nödvändigt för lärande.⁹⁸

4.2.2 Responsarbetet

När man använder bloggen i undervisningen är återkoppling något som är centralt. Detta gäller respons från läraren, anser Norberg Brorsson, men framförallt även av andra elever. När man får kommentarer från jämnåriga elever är det inte betyget som är i fokus och responsen kommer då från någon som inte är lika auktoritär som läraren.⁹⁹ Eleverna vågar ifrågasätta och diskutera den respons som ges, tydliggör Løkensgard Hoel. Detta utvecklar

⁹² Sawmiller 2010:45

⁹³ Molloy 2008: 41

⁹⁴ Norberg Brorsson 2007:17

⁹⁵ Dahlbom 2007:24

⁹⁶ Richardson 2009:6f

⁹⁷ Løkensgard Hoel 2001:20f

⁹⁸ Dysthe 1996:228

⁹⁹ Norberg Brorsson 2007:17

förståelse för det egna skrivandet,¹⁰⁰ men också känslan av ägande som tidigare berörts av Molloy.¹⁰¹ Bloggundervisningen är positiv, tycker Sawmiller, framförallt vad gäller att skriva och ta emot kommentarer från andra.¹⁰² När eleverna arbetar med kamratbearbetning av texter noterar Løkensgard Hoel att de ges ett större ansvar gentemot sig själva men också mot sina kamrater.¹⁰³ Molloy uttrycker kritik mot kamratbearbetningen. Hon bedömer att risken istället finns att eleverna lägger fokus på att vara just goda kamrater, och inte vilja såra den andra parten. Dessutom vet eleverna kanske inte heller vad de ska bedöma, varpå hela syftet faller platt.¹⁰⁴ I en undersökning gjord av universitetsstudenterna Nicole B Ellison och Yuehua Wu framkommer denna tveksamma inställning till att kritisera andras texter. Ellison och Wu drar slutsatsen att eleverna då inte riktigt förstått skillnaden mellan konstruktiv kritik, där de ska fokusera på innehållet av texten, och personlig kritik riktad mot skribenten. Eleverna känner sig också obekväma i att säga till någon annan att de har fel. För att undvika detta bör läraren diskutera just konstruktiv kritik, något som kommer att hjälpa eleverna både som skribenter och som respondenter.¹⁰⁵ För att undvika dessa scenarion måste lärarens självklara ledarroll i undervisningen framhävas, betonar Strömquist. Om läraren har gett eleverna exempel på innehållsinriktade frågor att ställa till varandra får eleverna hjälp att urskilja de betydelsebärande delarna, och textsamtalet blir givande och en inspiration till bearbetning.¹⁰⁶ Att eleverna också utvecklas som responsgivare, poängterar Løkensgard Hoel, med förutsättning att det är en kontinuerlig del av undervisningen.¹⁰⁷

Det är motiverande för eleverna att nå utanför skolans väggar, påstår Sawmiller, eftersom att många då kan läsa texterna, reagera och reflektera sina tankar och funderingar på det som står. Hon anser att det är viktigt att eleven får tillfälle att ta del av mottagarnas åsikter kring dennes text.¹⁰⁸ Detta är något som även forskaren Carla Arena uppmärksammar. Genom att ta del av andras perspektiv och begrundanden kan eleverna utveckla sina egna tankar och även höja sin textmedvetenhet. Hennes ståndpunkt är att eleverna, genom sitt skrivande inför en större publik, tänker betydligt mer på språket de använder och engagerar sig mer i sin text.¹⁰⁹

¹⁰⁰ Løkensgard Hoel 2001:37

¹⁰¹ Molloy 2008:41

¹⁰² Sawmiller 2010:45

¹⁰³ Løkensgard Hoel 2001:149

¹⁰⁴ Molloy 2008:50

¹⁰⁵ Ellison & Wu 2008:118

¹⁰⁶ Strömquist 2007:117

¹⁰⁷ Løkensgard Hoel 2001:195

¹⁰⁸ Sawmiller 2010:44

¹⁰⁹ Arena 2008:3

4.3 Kritiska röster

I detta avsnitt lyfts kritik mot det öppna klassrum en blogg-baserad skrivundervisning skulle innebära. Bland annat behandlas viktiga frågor såsom osäkerheten hos elever och lärare vad gäller att publicera sig offentligt. Även mobbing, elevers säkerhet och lärarens ansvar i detta belyses.

Kritik som inte kommer tas upp är till exempel ett vanligt förekommande argument om att undvika tekniken för att den är opålitlig och därmed inte alltid fungerar.¹¹⁰ Anledningen till att detta inte är ett hållbart argument är att dess grundtanke är att jämföra med att inte använda sig av en whiteboardtavla utifall att pennorna inte fungerar eller att tavlan kan ramla ner.

Plagiatargumentet, det vill säga att eleverna lätt kan hitta texter från nätet och använda som sina egna, och klassfrågan, att alla elever inte har tillgång till en dator hemma, är också något som valts bort på grund av att det är för allmängiltigt. Att hantera fusk och jämlikhet i klassrummet är inte en problematik specifik för en bloggintegrerad undervisning utan borde vara en stor del av den ordinarie undervisningen oavsett ämne.

Svenskläraren Lisa Greczanik belyser den kritik som ställer sig frågande till vad som kommer att hända med handskriften om man använder sig för mycket av IT-baserat lärande i undervisningen.¹¹¹ Valet att inte vidare beröra denna fråga görs med anledning av att undervisningen givetvis bör innehålla lika delar ”maskinskrivning” som handskrivning, det ena utesluter inte det andra. Detta framkommer även i läroplanen för svenska i grundskolan, som kan anses vara tydlig gällande skrivundervisningens varierande utformning.¹¹²

4.3.1 När mottagaren kan finnas utanför skolan

När bloggverktyget introduceras i undervisningen, antyder Åkerlund att detta kan skapa en osäkerhet hos eleverna. När man publicerar en text på Internet blir den tillgänglig för allmänheten, han uttrycker hur pass viktigt det är att både lärare och elever är medvetna om detta. Osäkerheten utgörs dels av elever som känner att de inte är tillräckligt bra på att skriva och inte vill dela med sig av sina texter till omvärlden och dels från lärare som är oroliga för att de själva ska bli kritiserade om deras elever inte skulle kunna uppbringa tillräckligt bra

¹¹⁰ Åkerlund 2008:64

¹¹¹ Greczanik 2007:36

¹¹² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:222

texter.¹¹³ Det är dock viktigt att eleverna motiveras till att våga publicera sig, våga visa sina texter, bedyrar Svensson.¹¹⁴

En problematik som ofta återkommer i många sammanhang är vart gränsen mot den privata sfären ska gå. En risk som Svensson anger är att en elev skulle kunna bli alltför privat i sina texter och vilka konsekvenser detta skulle innebära vid en offentlig publikation. Han bemöter denna kritik med att det givetvis ligger på lärarens ansvar att vidta samma åtgärder som då detta sker i den fysiska skolmiljön.¹¹⁵ I läraruppdraget, poängterar Richardson, att det finns ett ansvar för att informera eleverna om vad man bör och inte bör berätta om sig själv i offentliga sammanhang. Han lyfter också fram att eleverna måste få kunskap om vad alla former av webbpublikation innebär idag. Det som en gång publicerats kan vara svårt att radera, därför måste eleverna kunna reflektera över vad en sådan publicering kan innebära.¹¹⁶ Ett sätt att avvärja denna risk med en individuell publicering, föreslår Svensson, är att lösenordsskydda bloggen som då bara skulle bli tillgänglig för utvalda individer.¹¹⁷ Richardsons metod för att minska risken med en individuell publicering är att ge eleverna anonyma användarnamn. Om skribenten anonymiseras blir inte äganderätten lika självklar, detta är något läraren, eleverna och deras föräldrar borde kunna förhandla om för att alla ska bli nöjda och känna sig säkra¹¹⁸. En annan betydelsefull synvinkel med en anonymisering av skribenten är att skydda denne från kritik som inte riktas mot texten utan mot eleven personligen, det vill säga mobbning.¹¹⁹

Problematiken gällande nätmobbning är något Greczanik diskuterar, hon hävdar att den anonymitet som erbjuds lockar fram de allra sämsta sidor hos vissa kommentatorer. I och med att de inte behöver stå för det potentiellt elaka de kan tänkas skriva i sin respons på en elevbloggtext kan de tillåta sig att sjunka till nivån av kränkningar och personangrepp. Denna problematik finns över hela Internet och därför är Greczanik också tydlig med att en diskussion om detta måste vara en kontinuerlig del av undervisningen. En slags nätetik måste ingå i skolans fostringsuppdrag såväl som den vanliga etiken.¹²⁰

Internet är ett allemansland, vem som helst kan publicera vad som helst. Detta gör att det finns en otrolig mängd tvivelaktigt eller rent av olämpligt material som elever kan råka stöta på i en IT- baserad undervisning. Richardson synliggör dock att detta också borde vara

¹¹³ Åkerlund 2008:32f

¹¹⁴ Svensson 2008:79

¹¹⁵ Svensson 2008:100

¹¹⁶ Richardson 2009:12f

¹¹⁷ Svensson 2008:77

¹¹⁸ Richardson 2009:13

¹¹⁹ Greczanik 2007:30

¹²⁰ Greczanik 2007:30f

en del av den diskussion som förs i undervisningen. Att materialet finns är ingenting skolan kan göra någonting åt, däremot är det viktigt att eleverna lär sig att hantera situationer där de kan råka hitta sidor som de helt enkelt inte vill eller borde befinna sig på. Detta är en färdighet eleverna måste utveckla eftersom att IT även är en stor del av deras fritid.¹²¹ Eleverna ska fostras, undervisas, förberedas och slutligen utvecklas till ansvarsfulla samhällsmedborgare.

4.4 Sammanfattning

I den lästa litteraturen framkommer det att den viktigaste komponenten i skrivandet i mångt och mycket är mottagaren, vem man skriver för och varför bidrar starkt till motivationen att överhuvudtaget skriva. Løkensgard Hoel och Lorentzen redogör för den traditionella bilden av skrivandet som eleverna har, som de anser inte stämmer överens med det processorienterade skrivandet som borde dominera skrivundervisningen.¹²² Det är skapandet som är det viktiga och inte resultatet, framhäver Molloy, lärandet sker under processen och inte i och med den färdiga texten.¹²³ För att skapandet ska ses som den självklara kunskapskällan är Svensson och Løkensgard Hoel av åsikten att processen också måste synliggöras.¹²⁴ Genom att ta del av varandras skrivprocesser skapas ett socialt samspel som blir en ”motor för lärande” påstår Åkerlund.¹²⁵ Lärarens roll i denna typ av undervisning är oerhört central eftersom att handledandet av eleverna genom denna process inte kan underskattas.¹²⁶ Elevernas egna erfarenheter måste kunna bidra till undervisningen tillsammans med lärarens kompetens och det är först då ett riktigt sociokulturellt lärandeperspektiv kan genomsyra undervisningen förklarar Richardson.¹²⁷ För att en texts kommunikativa syfte ska uppnås krävs att mottagaren och avsändaren förstår varandra. En betydande del i detta är att lära eleverna responsarbete, både hur man ger och tar emot vidareutvecklande kommentarer.¹²⁸ Dessutom menar Løkensgard Hoel och Dysthe att elevernas bidrag i denna del av skrivundervisningen verkar positivt både för deras självförtroende och deras prestationsförmåga.¹²⁹ Om responsen kommer utifrån klassrummet verkar detta gynnsamt för motivationen poängterar Sawmiller. Därutöver prövas även textens

¹²¹ Richardson 2009:11f

¹²² Løkensgard Hoel 2008:49, Lorentzen 2009:25

¹²³ Molloy 2008:35

¹²⁴ Svensson 2008:42, Løkensgard Hoel 2001:34f

¹²⁵ Åkerlund 2011:28

¹²⁶ Sjøhelle 2008:94, Lorentzen 2009:13

¹²⁷ Richardson 2009:6f

¹²⁸ Norberg Brorsson 2007:17, Sawmiller 2010:46, Løkensgard Hoel 2001:149

¹²⁹ Løkensgard Hoel 2001:20f, Dysthe 1996:228

kommunikativa förmåga.¹³⁰ Många av de kritiska aspekter som finns kring att öppna upp klassrumsundervisningen på det sätt ett offentligt publicerande av elevtexter kan innebära utgörs av de faror okända mottagare kan medföra. De flesta av dessa argument kan dock bemötas med att de färdigheter eleverna får genom en kontinuerlig diskussion kring dessa i undervisningen gör dem redo att hantera detta även utanför skolans väggar. Kritiska situationer som kan uppstå t.ex. nätmobbning, övertramp av den privata sfären och mötet med opassande material är något som inte är unikt för vare sig bloggintegrerad undervisning eller skolmiljön i sig. Detta är en del av den värld vi lever i därför måste elever lära sig att hantera den.¹³¹

¹³⁰ Sawmiller 2010:44

¹³¹ Richardson 2009:11f

5. Resultatredovisning

Nedan redogörs för de resultat som tolkats ur undersökningen. Intervjuerna redogörs inte var och en för sig utan de vävs samman under ett antal kategoriseringar som kunnat utläsas ur det sammanställda materialet. De två huvudsakliga kategorierna är bilden av bloggverktyget och det situationsanpassande skrivandet. Intervjupersonerna är anonymiserade och har tilldelats könsneutrala namn helt oberoende av deras egentliga identitet. Vi har valt att kalla dem Alexis, Charlie, Eli, Lo och Vide. De har alla varit verksamma i svenskundervisningen mellan 7 och 20 år.

Alexis använder inte bloggen än. Anledningen till att hen inte gjort detta ännu beror på tidsbrist, Alexis tycker att den egna kunskapen om bloggverktyget är för liten. För att kunna använda detta på ett meningsfullt sätt hade Alexis velat fördjupa sig i dels genren och dels undervisningsmetodiken. Alexis är väldigt positiv till att integrera bloggen i sin undervisning, liksom Charlie har gjort. I Charlies åttondeklass har de tillsammans arbetat med bloggen i ett ämnesövergripande projekt. Bloggen är lösenordsskyddad och är därför endast tillgänglig för klassen. Charlie tror att bloggen kommer att användas mer i undervisningen och att fler lärare kommer att se det som ett bra redskap. Eli tror inte att bloggverktyget är något som passar hans undervisning. I ett samhälle där ungdomar ständigt verkar vara online anser Eli att skolan kanske kan få vara en fristad från detta. Lo är aktiv användare av sociala medier privat men har ännu inte fört över detta i sin undervisning. Hen funderar på hur man skulle kunna använda bloggverktyget, men vill liksom Alexis först fördjupa sig i metodiken för att kunna skapa en givande undervisning. Vide har en kollega som använder bloggen som informationskälla, något som har inspirerat Vide. Dock anser hen inte att det är just på detta sätt bloggverktyget skulle passa i den egna undervisningen.

5.1 Bilden av bloggverktyget

Nedan följer olika reflektioner kring hur den faktiska bilden av bloggverktyget påverkar uppfattningen av dels hur man kan använda den i undervisningssyfte och dels hur en sådan bloggintegrerad undervisning påverkar elevernas skrivande. Även olika synsätt på huruvida eleverna uppskattar att en del av deras fritid används i undervisningen eller inte belyses.

5.1.1 Bloggen som pedagogiskt redskap i undervisningen

Alexis och Lo tycker inte att de har haft tid till att fördjupa sig i hur de kan använda bloggverktyget i sin undervisning. Alexis menar att det ofta kan bli så eftersom att schemat oftast redan är fullt. Alexis uppfattning om bloggen är ännu ganska vag, hen vet inte så mycket om detta verktyg, men generellt sett vill hen att eleverna ska skriva i den kontinuerligt. I vilka ämnen, arbetsområden eller på vilket sätt har Alexis inte hunnit fundera över. Lo är inne på samma spår och uttrycker förhoppningar om att en bloggintegrerad undervisning skulle förbättra hens anknytning till klassen, eftersom att det är svårt att räkna till för alla elever samtidigt. Charlie, som använder bloggen i sin undervisning, låter den bland annat utgöra ett slags diskussionsforum i ett ämnesövergripande projektarbete. Eleverna får skriva ämnesspecifika inlägg som rör temat de arbetar med. Bloggen används även vid det regelbundna läsandet av romaner som en slags loggbok. Charlie säger att meningen är att bloggen ska följa med eleverna under hela högstadietiden. Detta användande, bör påpekas, skiljer sig mycket från den bild många av de kontaktade men ej medverkande lärarna har. Tre av dem angav att de inte använde bloggen i undervisningen eftersom att det inte fanns tid för det momentet i terminsplaneringen.

Vides syn på bloggverktyget är splittrad, som den beskrivs är den tagen från kollegans informationsspridande blogganvändning men som Vide skulle vilja använda det blir den mer dialogisk, eleverna ska vara skribenterna. Eftersom att bilden till största del utgörs av bloggen som ett informationsspridande forum tycker inte Vide att den skulle tillföra något i undervisningen just nu, det finns redan gott om kanaler såsom mail och sms för detta ändamål. Huruvida bloggen används i undervisande ändamål är Vide tveksam till, till skillnad från Charlie som har en förhoppning om att fler lärare kommer att börja använda detta verktyg och se det som ett bra redskap. Eli har inte denna syn på bloggverktyget, hen ser det inte alls som ett redskap för undervisning utan som ett fritidsbaserat onlineskrivande. Bloggarnas innehåll utgörs enligt Eli av oväsentligheter för undervisningen. Huruvida skolan ska vara mötesplatsen där ungdomarnas fritid möts med deras utbildning är Eli tveksam till. Hen menar att eleverna bör få vara fränkopplade ibland och klassrummet kan utgöra en sådan plats. När Eli ska beskriva bloggen relaterar hen till läroplattformar på distansutbildningar och en sådan form av undervisning vill Eli inte bedriva. I klassrummet möts lärare och elever fysiskt för att kommunicera, därför blir bloggverktyget överflödigt.

5.1.2 Elevperspektivet och lärarrollen

Eli tror inte heller att eleverna hade uppskattat bloggverktyget i undervisningen eftersom det tillhör deras privata sfär och inte skolans värld. Hen spekulerar även i om de skulle uppfatta införandet av bloggen som rent inkräktande. Vide och Lo tror däremot att detta skulle tilltala eleverna, att skolan möter deras intressen och tar in en del av deras vardag som verktyg för undervisning. Eleverna skulle tycka att det var häftigt och spännande anger Vide och Alexis. Kunskapsmässigt tror Alexis att eleverna kanske kan mer om bloggverktyget än hen själv, och ser positivt på det utbyte av färdigheter som kan äga rum i klassen när man befinner sig i elevernas intressesfär. Alexis vill inte alltid vara experten bara för att hen är läraren. Eftersom att bloggen utgör en bekant miljö för eleverna, tror Charlie att det påverkar relationen mellan lärare och elev, att den blir mer naturlig. Detta ser man till exempel på bedömningsaspekten som Charlie upplever blir avdramatiserad då eleverna inte anser sig bli bedömda på samma sätt som vid traditionell skrivning.

Lo poängterar vikten av att möta eleverna på den kunskapsnivå de befinner sig. Hen betonar också vikten av att handleda eleverna mot de kunskapskrav som är uppsatta enligt läroplanen. Vilken väg eleverna tar ligger på deras ansvar men Lo, liksom Vide, understryker ändå lärarens ledarroll i undervisningen oavsett vilket arbetssätt man förhåller sig till. Läraren har ansvaret för att utforma till exempel uppgifter som leder fram till att kunskapskraven nås.

5.1.3 Kommentarer som responsarbete

I Charlies klass arbetar de med kamratbedömning både på bloggtexter och på andra uppgifter, därför är eleverna vana vid denna typ av respons. Alexis misstänker att eleverna i hans klass skulle kunna känna en oro över den form av respons som en helt öppen blogg skulle kunna medföra. Även om eleverna är vana vid kamratbedömning inom klassen kan texterna bli bedömda på ett sätt som eleverna ännu inte är vana vid, därav denna oro. Vide framhåller vikten av att responsen i kommentarerna inte tillåts bli förolämpande eller kränkande till sin natur. Personliga erfarenheter av klassforum, där eleverna ändå namnges med för- och efternamn, har visat att anonymisering inte alltid motverkar sådant beteende. Hen påpekar dock att användandet av elevernas riktiga namn är en bra säkerhetsåtgärd då det bidrar till att eleverna får ta ansvar för sina handlingar. Lo tycker att ett stort ansvar ligger på läraren att utforma uppgifterna på ett sätt så att inga elever kan bli utelämnade och därmed utsatta för kränkningar.

En lösning på detta problem tror Alexis är att lösenordsskydda bloggen så att en begränsad läsarkrets har tillgång till den. Charlie medger att lösenordsskyddet på bloggen är ett bra sätt att ha kontroll över vilka som kan läsa och kommentera texterna. I klassen har de tillsammans kommit fram till ett antal regler gällande hur man kommenterar på varandras texter. Charlie berättar också att många elever kanske tyckt att det traditionella skrivandet med till exempel loggböcker har varit tråkigt, medan samma sorts skrivande i bloggform snarare varit motiverande på grund av det större antalet läsare.

5.2 Situationsanpassat skrivande

I följande stycken redogörs för lärarnas syn på skrivundervisningens påverkan av en offentlig publicering av elevtexterna. Aspekter så som säkerhet och motivation diskuteras i anslutning till ett situationsanpassat skrivande.

5.2.1 Generell skrivundervisning

Lärarna arbetar på olika sätt med sin skrivundervisning. Charlie och Alexis utgår från skönlitteratur. Charlies undervisning är helt utan läromedel men trots att utgångspunkten är skönlitteratur så skriver eleverna inte lika mycket berättande texter som med den tidigare läroplanen utan mer argumenterande, utredande och förklarande texter. Det Alexis tycker är viktigt är att eleverna ska kunna formulera sina egna åsikter, de brukar även skriva texter tillsammans på olika sätt. Anledningen till detta är att Alexis anser att skrivandet måste anpassas till den verklighet eleverna kommer att möta. Utanför skolan kommer väldigt få elever bli ombedda att skriva skönlitterära texter. Därför knyter hen hellre an till mer autentiska skrivsituationer.

Både Lo och Eli varierar sin skrivundervisning, Eli anger att de i arbetslaget följer den nya kursplanens riktlinjer både i utförande och innehåll. Lo menar att skrivundervisningen kopplas till projekt inom olika ämnesområden, beroende på syftet utformas uppgifterna annorlunda. Vide har svårt att urskilja den specifika skrivundervisningen eftersom att den ingår i de olika ämnesblocken.

5.2.2 Det offentliga skrivandet

Intresset för att skriva har blivit större, upplever Charlie. Detta kan bero på att elevernas skrivande på fritiden har ökat, de skriver mer frekvent och därför tycker de att det är roligt tror hen. Genom detta fria skrivande tror Charlie att eleverna har utvecklat en större förmåga att anpassa sitt språk efter olika skrivsituationer. Eli tycker att elevernas användande av modern teknologi snarare har försämrat deras skriftspråk, hans elever använder mycket förkortningar och småord. Detta är en av anledningarna till att hen inte är intresserad av att integrera bloggverktyget i undervisningen. Elis mening är att skolskrivandet på bloggar skulle likna fritidsskrivandet och hen tror inte att skriftspråket förbättras genom att det kan få en offentlig publik. Genom att använda bloggen i undervisningen tror Alexis att man tillsammans med eleverna kan skapa en diskussion kring språket, och även hur texten faktiskt upplevs av mottagaren. Charlie tror att eleverna tänker en extra gång innan de offentliggör sina texter på en blogg även om den endast är öppen för klasskamraterna. I och med att det finns andra läsare än läraren hoppas Alexis på att eleverna tänker mer på framförallt vad de vill få fram med sin text och även hur de uttrycker sig.

Lo och Vide får ofta gå igenom skillnaden på hur man uttrycker sig i talspråk respektive skriftspråk med sina elever. Lo tar även upp frågan om vad som är lämpligt att skriva privat och offentligt, till exempel att det är viktigt att kunna skilja på hur man skriver till en kamrat och till en eventuell arbetsgivare. Eli och Vide uttrycker båda att många förkortningar från SMS-språket förekommer i inlämningsuppgifter. De brukar därför få diskutera detta med sina elever. Eli brukar använda sig av anonyma exempel från elevernas egna texter för att uppmärksamma denna form av felaktigheter. Dock upplever hen att eleverna tycker att det är konstigt när de får ändra på dessa förkortningar i sina texter. Dessutom har eleverna svårt att utveckla sina texter, de är ofta kortfattade och saknar reflektioner och fördjupningar.

5.3 Sammanfattande analys

Flera av lärarna har berört liknande utgångspunkter och problemområden. I analysen jämförs lärarnas reflektioner kring dessa med varandra för att belysa de huvudsakliga slutsatser denna undersökning har medfört.

5.3.1 Bilden av bloggverktyget som en integrerad del eller inte

Med hjälp av de uppringda men ej medverkande lärarnas bild av bloggen i undervisningen går det att urskilja en slags grundsyn som utgörs av bloggen som ett enskilt moment kontra bloggen som en integrerad del av undervisningen. Charlie som arbetar med bloggen ämnesövergripande och kontinuerligt ser det som ett redskap. Elis uppfattning är den motsatta, alltså att bloggen inte är ett redskap utan ett lärostoff i sig. Att Eli ändå kopplar samman bloggen med läroplattformar gör att hennes bild av bloggen är lite diffus. Å ena sidan menar Eli att det är ett redskap att undervisa *genom* och å andra sidan att det inte är ett redskap för undervisning alls. Vides bild, som också utgörs av två olika inriktningar, är den att bloggen antingen skrivs av läraren eller av eleverna. Som informationsspridare skrivs bloggen av läraren och innehållet utgörs främst av påminnelser om till exempel läxor. Att Vide ser detta som en extra och onödig uppgift kan förstås. Som ett dialogiskt forum däremot, beskriver Vide att bloggtexterna skrivs av eleverna. Det är på detta sätt Charlie arbetar med bloggverktyget och även så Lo och Alexis verkar vilja arbeta med det. Dock finns en skillnad i tankesättet hos lärarna hur dessa texter ska utformas. Charlies elever får skriva olika typer av texter beroende på vad temat och syftet är. Lo och Alexis visar tendenser till att vara inne på samma spår eftersom att de vill utforska metodik och didaktik innan de faktiskt tar in bloggverktyget i undervisningen. Vides dialogiska elevskrivande verkar mer åsyfta en snabb kommunikativ funktion för att träna upp elevernas skriftspråk.

5.3.2 Det offentliga skrivandets för- och nackdelar

Vide och Alexis tror att eleverna skulle uppskatta att en del av deras vardag ligger till grund för undervisningens utformning. Eli lyfter fram ett annat elevperspektiv när hen resonerar kring att det som är elevernas privata sfär ska få vara just deras privata utrymme och inte upptas av undervisningen. Hen påpekar att det trots allt handlar om två olika världar, och tror inte att skolan bör vara den plats där dessa möts eftersom att eleverna kan tolka detta som ett intrång på deras fria tid. Ändå är det just detta möte som Alexis ser som positivt ur ett lärandeperspektiv. Genom att hen som lärare kan frångå sin expertroll och dela denna med eleverna kan ett mer gynnsamt samspel äga rum. Detta påvisar även Charlie genom att ge uttryck för att eleverna faktiskt känner sig mer trygga och bekväma i denna skrivsituation. Eleverna upplever inte bedömningen av sina texter på samma sätt genom den respons som ges via bloggans kommentarsfält, och detta tror Charlie beror på att de är vana vid att publicera sig på detta vis på fritiden. Det är en del av deras vardag. Alexis uttrycker för elevernas oro över

detta påvisar ändå att eleverna även känner en viss trygghet för den traditionella bedömningsmetoden av skolskrivande, då läraren vanligtvis är den ende läsaren. Eftersom att flera av lärarna ändå framhäver sin roll som handledare ligger de på deras ansvar att strukturera formen för hur kommentarer ges. Detta är något som Charlie har gått igenom med sin klass, där är de överens om vilka regler som gäller för kommentarernas utformning. Har bloggen dessutom ett lösenordsskydd blir inte texterna helt offentliga, andelen läsare är då reglerade efter vad man i klassen har kommit överens om. Vide och Alexis verkar dela dessa tankar med Charlie. Lo belyser vikten av att ingen elev ska kunna bli utelämnad eller bli utsatt för kränkningar, och detta är något som kan förhindras med en lösenordsskyddad blogg och en grundlig genomgång på hur man ger respons till varandra.

Det traditionella skrivandet i skolan har kunnat uppfattas som tråkigt och verkat hämmande för elevernas motivation enligt Charlie. Hen tror att det är den offentligare publiceringen som ger en större motivation till skrivandet, och att det är därför eleverna i större omfattning skriver även på sin fritid.

5.3.3 Vikten av kunskap om situationsanpassat skrivande

Eli och Charlie har helt motsatta synsätt på huruvida bloggskrivandet medför en förbättring eller försämring av elevernas skriftspråk. Charlies elever som använder bloggen i undervisningen har enligt Charlie förmågan att anpassa sitt skriftspråk till olika situationer. Elis elever är slarviga med att anpassa sitt språk, enligt Eli själv. Alexis funderingar om att användningen av bloggen kan skapa givande språkdiskussioner förefaller i detta fall vara troligt eftersom att Eli uppger att hans elever inte förstår kritiken mot deras användande av alltför informellt språk. Eftersom Charlies elever använder bloggen kontinuerligt såväl i skolan som på fritiden kan det bidra till att deras språkliga anpassning till sammanhang blir större.

Majoriteten av lärarna tar upp just problematiken kring ett alltför informellt präglat skriftspråk som är starkt påverkat av till exempel chatt eller sms. Lärarnas diskussioner med sina respektive elever angående tal- och skriftspråk i olika sammanhang och situationer verkar vara vanligt förekommande och nödvändigt. Detta tyder också på en undervisning med fokus på förståelse för fortsatt skrivande efter skolan. Såsom Vide förstår sin egen skrivundervisning är den ständigt införlivad i de olika momenten och därför anpassad efter de syften och kunskapsmål som finns. Detta kan jämföras med Alexis konstaterande att skolskrivandet måste stå i relation till det skrivande som förekommer utanför skolan. Därför

är det som Eli och Alexis uppmärksammar viktigt att eleverna faktiskt kan utveckla sina åsikter skriftligt.

6. Diskussion

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka ett urval av svensklärares reflektioner kring användandet av bloggverktyget i skrivundervisningen. De lärare som intervjuades gav uttryck för liknande reflektioner men även helt motsatta, vilket öppnar för en intressant diskussion med många olika perspektiv på bloggverktygets användande i undervisningssyfte. Eftersom att den valda litteraturen i mångt och mycket har varit positiv till användningen av bloggen som ett redskap i skolskrivandet, men också tagit upp kritiska röster menar vi att denna litteratur kan verka som en nyanserade font åt lärarnas reflektioner. Lärarna som deltog i den empiriska undersökningen benämns även i diskussionen med sina fingerade förnamn medan författarna till den lästa litteraturen namnges med sina efternamn.

6.1 Det öppna klassrummet

Eftersom att bloggen är ett socialt medie krävs en social interaktion för att den ska uppnå sitt syfte. Denna sociala interaktion kräver en öppenhet som det traditionella klassrummet inte tidigare har kunnat erbjuda. Nedan förs diskussioner som bland annat behandlar huruvida skolan är redo för en sådan öppenhet och vad denna öppenhet innebär för undervisningen i sig samt för elevernas trygghet.

6.1.1 Elevernas fritid kontra skoltid

Läraren Elis kritiska åsikt gällande huruvida eleverna skulle kunna känna att skolvärlden inkräktar på deras fritid genom införandet av bloggverktyget står ganska ensam. Lo, Vide och Alexis som inte använder bloggen tror snarare att det är inkluderandet av elevernas fritid som skulle framstå som positivt för dem, vilket också Charlie bekräftar. Alexandersson och Hansson styrker detta ytterligare genom att hävda att det informella lärande som sker på ungdomarnas fritid genom digitala hjälpmedel, såsom till exempel bloggen, borde vara av intresse för skolan att ta del av.¹³² I en blogg skriver ungdomarna egna texter och kommenterar även på andras blogginlägg. Detta innebär att de tillsammans skapar texter även utanför skolan och på så vis utvecklar sitt skrivande och det egna lärandet. I en undersökning gjord av professorerna Lalitha Vasudevan och Katherine Schultz och doktoranden Jennifer Bateman argumenterar de för användandet av digitala hjälpmedel. De menar att det inte finns

¹³² Alexandersson & Hansson 2011:8

någon anledning att göra skillnad på elevernas lärande i och utanför skolan.¹³³ Detta går alltså tvärtemot Elis reflektioner kring elevperspektivet, vilket gör diskussionen intressant. Att elevernas skol- och fritidsvärldar helt skulle omfamna varandra kanske skulle få den effekt Eli befarar, men att hålla dem fullständigt separerade förefaller alltför konservativt för ett gynnsamt undervisningsklimat idag. Den nämnda undersökningen visar att skolan, genom att öppna upp klassrumsundervisningen för samhället och elevernas fritid, faktiskt verkar positivt för elevernas kunskapskonstruktion.¹³⁴ Vi finner det troligt att om eleverna har motivation till att lära sig så blir det inte ”skolarbete” utan riktigt kunskapsskapande. Detta medför också en förmåga att fortsätta utveckla sitt lärande även efter skoltiden.

6.1.2 Lära för livet

Skriftlig kompetens är viktigt för att kunna erövra många ämnesövergripande färdigheter som är förutsättningar för ett livslångt lärande. Exempel på sådana färdigheter är att kunna tolka, resonera och argumentera i text och tal. Smidt menar att eleverna måste öva på dessa färdigheter i skolan.¹³⁵ Genom att eleverna får blogga i inlärningsyfte kan de erövra en bredare genrekompetens, det vill säga att de inom samma forum kan skriva efter olika syften och sammanhang. Lärarna Eli och Lo diskuterar hur deras undervisning påverkas av den nya läroplanens målsättningar gällande en varierad skrivundervisning. Lo lyfter fram bloggen som ett framtida redskap i sin undervisning som en del i denna variation. Elis undervisning är varierad och därför anser hen inte att bloggverktyget är nödvändigt för att uppnå detta mål.

Alexis vidhåller att en viktig del av skrivundervisningen utgörs av att ge eleverna kompetensen att uttrycka sig skriftligt i olika sammanhang, eftersom att de i framtiden är i behov av att kunna förmedla sina åsikter snarare än att berätta en skönlitterär historia. Även Charlie anger att den nya läroplanen riktar in skrivundervisningen på det mer diskuterande skrivandet. Bloggen uppfyller det kommunikativa syftet genom att läsare via kommentarsfältet kan respondera på texten och därmed visa skribenten hur texten förstås av sina mottagare. Detta har en positiv verkan på elevernas skrivutveckling och skrivandet ges då ett större syfte än att bara besvara en skoluppgift för att få ett visst betyg. Sawmiller poängterar att den centrala delen av skrivandet ska vara själva skrivprocessen och att om motivationen endast utgörs av att uppnå ett visst betyg verkar detta hämmande för

¹³³ Vasudevan, Schultz & Bateman 2010:465

¹³⁴ Vasudevan, Schultz & Bateman 2010:457

¹³⁵ Smidt 2008:28

processen.¹³⁶ Charlie tar upp detta problem och menar att det beror på uppgifternas utformning och mottagare. Att skriva loggbok var till exempel tråkigt ansåg eleverna i klassen, men att göra samma uppgift i bloggform är något nytt och motiverande. Precis som Dahlbom konstaterar hjälper det alltså om undervisningen istället för att fokusera på skolinriktade uppgifter lyfter sig mot ett syfte som stämmer överens med den verklighet och framtid eleverna ska verka i.¹³⁷ Om skolans målsättning är att eleverna ska lära sig att lära för livet, det vill säga att kunna fortsätta utveckla sina kunskaper även efter avslutade studier, så måste skolan kunna konkretisera det informella lärandet så att det får en formell struktur. Eleverna måste alltså bli medvetna om att erfarenheterna de gör och färdigheterna som de utvecklar utanför skolan kan genom reflektion, enskild eller gemensam med andra, bli ett likvärdigt lärande.

6.1.3 Trygghetsbevarandet i ett öppet klassrum

En viktig aspekt av skolans vardag är som alltid att eleverna ska vara trygga. Det finns många kritiska röster som höjs gällande att släppa in omvärlden i skolan. Detta har Charlie valt att förebygga med ett lösenordsskydd på klassens blogg, det är endast eleverna och de undervisande lärarna som har tillgång till den. Charlie anser att detta är ett bra sätt att ha kontroll över såväl spridning som åtkomst av elevernas texter, vilket Alexis, Lo och Vide också funderat kring. Richardsson påpekar vikten av en god kommunikation i klassen för att tillsammans besluta sig för en lärandesituation där alla känner sig trygga, inklusive föräldrarna.¹³⁸ Å andra sidan framhåller Richardsson också vikten av att lära eleverna att hantera olika situationer som kan uppstå på nätet.¹³⁹ Om eleverna ska kunna hantera dessa situationer där de till exempel kan få kommentarer som är kränkande eller nedsättande måste kanske bloggen vara upplåst för allmänheten att beskåda. Givetvis bör man inte heller starta med en helt offentlig blogg utan ha den, såsom i Charlies klass, låst till en början för att sedan öppna den när eleverna känner sig redo att möta omvärlden. Beträktat ur ett motivationsperspektiv räcker det måhända till en början för eleverna att visa upp sina texter endast för klasskamraterna. När eleverna sedan blivit vana vid denna typ av respons är det möjligen en god idé att bjuda in en större läsarkrets, vilket eventuellt också kan medföra att deras motivation behålls eller ökas.

¹³⁶ Sawmiller 2010:46

¹³⁷ Dahlbom 2007:23

¹³⁸ Richardsson 2009:12f

¹³⁹ Richardsson 2009:11f

Anonymiseringsfrågan är också en viktig aspekt med hänsyn till användandet av bloggverktyget i undervisningssyfte. Skribenterna kan välja att vara anonyma i sina inlägg även om såväl Richardsson som Molloy framhåller att detta verkar negativt för elevernas känsla av äganderätt till texterna.¹⁴⁰ Farhågorna finns att när respondenterna tillåts vara anonyma kan olämpliga kommentarer förekomma. De flesta bloggtjänster tillhandahåller dock valet att inte tillåta anonyma kommentarer, till exempel kan användarna behöva uppge en mailadress eller godkänna att IP-adressen lagras i avsändaruppgifterna.

Att skapa trygghet i det öppna klassrummet innebär detsamma som att skapa trygghet i den vanliga skolmiljön. Mycket av det som kan ske på nätet kan likaväl ske i klassrummet eller på skolgården och ingår därför redan i läraruppdraget.

6.2 Bloggverktyget som redskap

Något vi uppmärksammat genom vår empiriska undersökning är de två olika sätten att se på bloggen. Antingen ser lärarna den som en integrerad del av undervisningen i form av ett redskap, eller så ses den som ytterligare ett moment att behandla i undervisningen. Den vanligaste uppfattningen har ändå varit att se det som ett redskap. Eftersom det är just redskapet eller verktyget vi ämnat undersöka har vi inte belyst bloggen som ett eget undervisningsområde, därför kan vi heller inte behandla denna aspekt. Däremot belyser vi bloggverktyget som redskap i undervisningen genom de olika perspektiv som framkommit i undersökningen och litteraturen.

6.2.1 Redskapet

Charlie ser bloggen som ett utmärkt verktyg i undervisningssyfte och använder det också som ett redskap. Eleverna får blogga i olika genrer, öva på kamratrespons och publicera sig någorlunda offentligt inom klassen. Det sätt som Charlie använder bloggen på i undervisningen överensstämmer till stor del med det sätt som finns beskrivet i den lästa litteraturen. Eli representerar här nästan den direkta motsatsen till såväl Charlie som forskningslitteraturen. Eli ser inte några fördelar med att använda bloggen i undervisningssyfte utan tycker att den hör hemma endast på elevernas fritid. Hen hade en annorlunda bild av bloggen som helhet jämfört med de andra lärarna och givetvis påverkar detta hur Elis inställning till bloggverktyget är. Hens uppfattning om att bloggen liknar en

¹⁴⁰ Richardsson 2009:13, Molloy 2008:41

läroplattform för distansstudier gör att hen inte tror att eleverna är mogna att använda denna typ av undervisningsform. Eli framhåller sin roll som handledande lärare, tillsammans med eleverna i klassrummet och inte digitalt. Vi fick en känsla av att Eli trodde att hans lärarroll skulle förminsкас om bloggen skulle införas i undervisningen. Sjøhelle framhåller dock att lärarrollen inte på något sätt blir mindre betydelsefull i en bloggintegrerad undervisning. Den handledande rollen består.¹⁴¹

Eli nämner under intervjun en skolvärld som innehåller penna, papper och böcker, men världen är mer digitaliserad än så och därför måste skolan också vara det. Vasudevan, Schultz och Bateman menar att de digitala verktyg som finns idag gör det möjligt att variera undervisningen på ett betydligt mer omfattande sätt än tidigare.¹⁴² Med enkla medel kan basuppgifterna bli individualiserade för att möta varje elevs förutsättningar och behov, något som Lo anser är grundläggande för hans undervisning. Med bloggens hjälp tror Lo också att detta arbete underlättas eftersom att interaktionen med eleverna digitalt är mindre tidskrävande än samma fysiska interaktion i klassrummet.

Vår åsikt gällande bloggverktyget som ett redskap i undervisningen är positiv. Bloggverktyget är för oss något som integreras i undervisningen, ett redskap och verktyg för att utveckla färdigheter hos eleverna för att dessa ska uppnå kunskapsmålen och bland annat erövra den digitala kompetens som anses vara så central för samhället av idag. Det finns enligt oss inga direkta hinder för att ta in detta verktyg i undervisningen. Även om Lo och Alexis till exempel framhåller tidsbrist som en anledning till att ännu inte ha införlivat bloggen i undervisningen menar de, liksom vi, att detta ju gäller all typ av lärostoff som inte tillhör det rutinmässiga och traditionella undervisningsmaterialet. Vi vill också förtydliga att en bloggintegrerad undervisning givetvis inte bör exkludera något annat. Läroplanen framhåller en varierad undervisning, så även vi.¹⁴³

6.2.2 Sammanhang och situation

Genom att släppa in en yttre publik ökar elevernas vilja att prestera anser såväl Sawmiller som Arena.¹⁴⁴ Charlie och Alexis tror båda att denna positiva verkan kommer just från motivationen ett öppnande av klassrummet innebär. Deras uppfattningar om att eleverna

¹⁴¹ Sjøhelle 2008:94

¹⁴² Vasudevan, Schultz & Bateman 2010:464

¹⁴³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, 2011:10

¹⁴⁴ Sawmiller 2010:44, Arena 2008:3

reflekterar mer kring språket och hur de uttrycker sig delas också av Arena.¹⁴⁵ Att det är just på grund av det offentliga skrivandet som Charlies elever har lärt sig att situationsanpassa sitt språk står i kontrast mot Elis uppfattning om att elevernas språk har försämrats i och med ett allt mer kortfattat digitalt skrivande utanför skolan. Majoriteten av lärarna tar upp problematiken kring det så kallade chatt- eller SMS-språket under intervjuerna. De uppger att de kontinuerligt måste diskutera med sina elever det faktum att situation och sammanhang betyder allt för vilket språkbruk man bör välja att använda. Alexis har en förhoppning om att en bloggintegrerad undervisning involverar eleverna mer i en sådan diskussion eftersom att de då har tagit del av varandras texter på ett annat sätt. Eli och Vide berättar att deras elever inte förstår diskussionerna om situationsanpassat skrivande när det gäller just förkortningar och till exempel användandet av smileys. Som tidigare nämndes kan en bloggintegrerad undervisning ge eleverna en bredare genrekompetens och med denna följer också en större förståelse för vad och hur man skriver i olika sammanhang. Om man ger eleverna chansen att diskutera detta på det sätt som Alexis önskar kan eleverna ta del av varandras synpunkter och på detta vis utveckla sin språkmedvetenhet. Dialogen som kan föras dels i klassrummet och dels via kommentarsfältet i bloggen kan hörsamma flera röster än en dialog mellan endast läraren och en enskild elev.

6.3 Dialogiskt lärande

Nyttan med ett socialt samspel i klassrummet känns vid det här laget ganska självklar, likaså att eleverna lär med och av varandra. Dysthe hävdar att detta är en nödvändighet för att eleverna ska kunna verka i det demokratiska samhälle vi har idag.¹⁴⁶ I en bloggintegrerad undervisning skapar kommentarsfältet en dialog mellan skribent och mottagare. För att denna dialog ska bli givande måste eleverna förstå hur ett responsarbete går till. Ellison och Wu påpekar att det är viktigt att eleverna också förstår innebörden av konstruktiv kritik för att de ska våga ge relevant respons på varandras texter.¹⁴⁷ När eleverna ger varandra kommentarer vet de om att de är på en likvärdig nivå med varandra och vågar därför argumentera för sin text och de språkliga val de gjort, till skillnad från när responsen ges av en lärare.¹⁴⁸ Charlies klass arbetar med kamratrespons och därför har de tillsammans också gått igenom vad det innebär. Charlie berättar att de har kommit fram till på vilket sätt responsen ska framföras,

¹⁴⁵ Arena 2008:3

¹⁴⁶ Dysthe 1996:249

¹⁴⁷ Ellison & Wu 2008:118

¹⁴⁸ Løkensgard Hoel 2001:37

vad som är konstruktiv kritik och vad som inte är det. Eleverna är ansvariga för att följa de överenskommelser som gjorts i klassen. Det går inte att förutsätta att eleverna redan från början ska kunna ge utvecklande, konstruktiv kritik, framhåller Løkensgard Hoel. Precis som med allting annat ger övning färdighet, därför är det viktigt att de får arbeta kontinuerligt med detta.¹⁴⁹

Alexis medger att hen i egenskap av lärare ofta ges den auktoritära expertrollen men att i en bloggintegrerad undervisning skulle kanske detta inte ske i lika stor utsträckning eftersom att elevernas kompetens gällande bloggverktyget kan överskrida hens egen. Utbytet detta skulle innebära är något som hen ser som positivt. Dahlbom och Richardsson hävdar båda att nyttan med en elevintegrerad undervisning är mycket betydelsefullt för det kollektiva lärandet.¹⁵⁰ Denna form av dialogism skapar en tryggare relation mellan lärare och elever. Charlie kommenterar detta ur ett bedömningsperspektiv och noterar att eleverna inte upplever kommentarerna eller responsen på blogginläggen som lika slutgiltigt bedömande som de traditionella lärarkommentarerna upplevs. Eftersom de är vana skribenter i olika sociala medier på fritiden blir responsen i form av en kommentar något som de känner sig trygga med, menar hen. Løkensgard Hoel benämner detta som att läraren förlorar sitt bedömningsmonopol på positivt sätt.¹⁵¹ Påpekas bör att samtliga lärare ändå framhåller sin självklara ledarroll i undervisningen oavsett om den är bloggintegrerad eller ej. Det är lärarens ansvar att skapa det dialogiska klassrummet så att det på ett gynnsamt sätt har en positiv verkan för elevernas utveckling och lärande. En lärare måste våga släppa in elevernas kunskap, våga att inte vara experten utan som Alexis säger, dela denna roll med eleverna. Allt detta innefattas av att vara en handledare till kunskap istället för en förmedlare av en absolut sanning.

6.4 Fortsatt forskning

Som forskningsfråga är bloggverktyget mångfacetterat och det finns flera intressanta aspekter som inte har kunnat behandlas i denna uppsats. Gällande bloggverktyget i undervisningen skulle en fördjupad didaktisk och metodisk undersökning kunna göras, gärna med ett mer konkret elevperspektiv än vad som finns i föreliggande undersökning. Att man arbetar med

¹⁴⁹ Løkensgard Hoel 2001:195

¹⁵⁰ Dahlbom 2007:24, Richardsson 2009:6f

¹⁵¹ Løkensgard Hoel 2001:20f

bloggen ämnesövergripande på det sätt Charlie anger vore också ett uppslag för ytterligare en undersökning.

Som nämndes i metoddiskussionen (se 3.4) fanns inte utrymme i denna uppsats för att behandla identitetsskapande i samband med skrivande, att jämföra elevernas skrivande i skolan och på fritiden samt huruvida bloggskrivandet i undervisningen ger tysta elever en starkare röst i klassen. Dessa ämnen är relevanta för en bloggintegrerad undervisning och därför aktuella för vidare forskning.

7. Sammanfattning

Denna uppsats syfte är att belysa ett urval av svensklärares reflektioner kring användandet av bloggverktyget i svenskundervisningen. Med bloggverktyget åsyftas den form skrivandet sker i, inklusive till exempel kommentarsfältet, till skillnad från genren blogg som syftar på innehållet av det skrivna. Fem svensklärare från olika kommunala skolor har medverkat i vår undersökning genom en halvstrukturerad enskild intervju. Intervjuerna spelades in och sedan gjordes en bastranskribering. Ur dessa transkriptioner kunde ett antal kategorier urskiljas som sedan låg till grund för analyseringen och tolkningen av materialet.

Den mesta forskningslitteratur som har lästs har inte endast behandlat bloggskrivande utan skrivundervisning i sin helhet eftersom att skrivprocessens grund är densamma oavsett forum. Det finns såväl för- som nackdelar med att offentliggöra skrivprocessen på det sättet en blogg gör. De huvudsakliga fördelarna utgörs främst av motivationen det ger för eleverna att skriva för en stor publik samt den förståelse eleverna får för såväl sin egen som andras skrivutveckling.¹⁵² Nackdelarna å andra sidan består främst av den otrygga situation som det virtuella klassrummet kan medföra.¹⁵³ Vad händer om eleverna får kränkande kommentarer som liknar personliga påhopp eller nätmobbning? Vad händer om eleverna blir allt för personliga i sin text? Detta är viktiga frågor som båda är lärarens ansvar att motverka och att diskutera med klassen.¹⁵⁴ Lärarna som deltog i undersökningen reflekterar över dessa aspekter av bloggverktyget. Majoriteten ställer sig positiva till en bloggintegrerad undervisning just för att nackdelarna går att justera genom deras egen framträdande lärarroll. Några av dem påpekar att det är deras ansvar att utforma uppgifter som både tillgodoser kunskapskravens målsättningar och elevernas fortsatta trygghet i skolan. Den handledande lärarrollen i ett dialogiskt klassrum diskuteras också. En av lärarna uppmärksammade det positiva i att dela kompetensen i klassrummet med eleverna, något som också tydliggörs i litteraturen.¹⁵⁵

Elevperspektivet har belysts i intervjuerna genom att lärarna reflekterat över huruvida eleverna ser det som något positivt att deras fritid och skoltid kopplas samman i och med bloggverktygets eventuella införande i undervisningen. Många av lärarna tror att eleverna skulle se det som en positiv och motiverande undervisningsform. Men reflektioner kring en mer negativ inställning har framkommit, till exempel om eleverna skulle se detta som ett intrång i den privata sfären.

¹⁵² Svensson 2008:106, Løkenstgard Hoel 2001:34f, Strömquist 2007:44f, Sawmiller 2010:46, Åkerlund 2008:22f

¹⁵³ Svensson 2008:79, Grezcanik 2007:30f

¹⁵⁴ Richardsson 2009:11f

¹⁵⁵ Norberg Brorsson 2007:17, Dahlbom 2007:24, Richardsson 2009:6f

Relationen mellan lärare och elever kan enligt några av de medverkande lärarna förändras på ett positivt sätt genom bland annat en ny förståelse för bedömningen av elevernas texter. Eftersom att eleverna är vana vid denna typ av respons på sin fritid är formen välbekant för dem och upplevs som mer avdramatiserat än den traditionella bedömningen.¹⁵⁶ Undersökningen visar att majoriteten av de intervjuade lärarna vill ha en bloggintegrerad undervisning så länge de kan säkra att det är gynnsamt för undervisningen.

¹⁵⁶ Løkensgard Hoel 2001:20f, Norberg Brorsson 2007:17

8. Käll- och litteraturlista

8.1 Tryckta källor

- Alexandersson Mikael, Hansson Thomas, (red). *Unga nätmiljöer: nya villkor för samarbete och lärande*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2011.
- Dahlbom Bo. Ska skolan överleva måste den vakna – nu! I: Johansson Karin, Lindblom Pelle, Rask Stig Roland. *Unga nätkulturer: röster om nätet, framtiden, värderingar och lärande*. Stockholm: Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling; 2007.
- Dysthe Olga. *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur; 1996.
- Elmfeldt Johan, Erixon Per-Olof. *Skrift i rörelse: om genrer och kommunikativ förmåga i skola och medielandskap*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposion; 2007.
- Gillham Bill. *Forskningsintervjun: tekniker och genomförande*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2008.
- Greczanik Lisa. *Bloggen möter undervisningen: konkreta metodiska tips*. 1. uppl. Stockholm: Natur och kultur; 2007.
- Hansson, Thomas. Reflektion i bloggar. I: Alexandersson Mikael, Hansson Thomas, (red). *Unga nätmiljöer: nya villkor för samarbete och lärande*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2011.
- Hylén, Jan. *Digitaliseringen av skolan*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2010.
- Jörgel-Löfström, Carin. Hur hittar vi tillväxtpunkten för kunskap och lärande hos eleven? I: Ellvin Madeleine, Manderstedt Lena, redaktörer. *Växtkraft: om svenskämnets möjligheter*. Stockholm: Svenskläraryöeningen; 2010.
- Lorentzen Rutt Trøite. Att skriva i alla ämnen. I: Lorentzen Rutt Trøite, Smidt Jon, (red). *Det nödvändiga skrivandet: om att skriva i förskolan och skolans alla ämnen*. 1. uppl. Stockholm: Liber; 2009.
- Molloy Gunilla. *Reflekterande läsning och skrivning*. 2., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2008.
- Norberg Brorsson, Birgitta. Man liksom bara skriver. I: Ellvin, Madeleine, Holmbom, Lena & Lidbaum, Erik (red.), *Svenskläraryöeningen. Perspektiv på praktik: svenska i klassrummet*. Stockholm: Svenskläraryöeningen; 2007.

- Norrby Catrin. *Samtalsanalys: så gör vi när vi pratar med varandra*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur; 2004.
- Richardson Will. *Blogs, wikis, podcasts, and other powerful web tools for classrooms*. 2. ed. Thousand Oaks, Calif.: Corwin Press; 2009.
- Sjøhelle, Dagrun Kibsgaard. Digitalt skrivande och digitala genrer. I: Lorentzen Rutt Trøite, Smidt Jon, (red). *Det nödvändiga skrivandet: om att skriva i förskolan och skolans alla ämnen*. 1. uppl. Stockholm: Liber; 2009.
- Strömquist Siv. *Skrivprocessen: teori och tillämpning*. 3., omarb. och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2007.
- Svensson Patrik. *Språkutbildning i en digital värld: informationsteknik, kommunikation och lärande*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag; 2008.
- Åkerlund Dan. *Publicistiska arbetsätt i skolan: webbtidningar, wiki, bloggar, webbteve och poddradio*. Lund: Studentlitteratur; 2008.
- Åkerlund, Dan. Ungas lärande i sociala medier. I: Alexandersson Mikael, Hansson Thomas, (red). *Unga nätmiljöer: nya villkor för samarbete och lärande*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur; 2011.

8.2 Otryckta källor

- Arena, Carla. *Blogging in the Language Classroom: It Doesn't "Simply Happen"*. TESL-EJ [Elektronisk resurs] teaching English as a second or foreign language. Berkeley, CA: TESL-EJ; 2008. <http://tesl-ej.org/ej44/a3.html>, hämtad 2012-04-26
- blogg. Nationalencyklopedin, <http://www.ne.se/lang/blogg>, hämtad 2012-04-18.
- blogg. Svenska Akademiens Ordlista. http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista, hämtad 2012-05-03
- Borelle Fontelles J, Enestam, J-E. Europaparlamentet och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande. I: *Europeiska unionens officiella tidning* L & C. Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer; 2006. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/oj/2006/l_394/l_39420061230sv00100018.pdf, hämtad 2012-04-26

- Ellison Nicole B, Wu Yehua. *Blogging in the classroom A Preliminary Exploration of Student Attitudes and Impact on Comprehension*. 2008. <http://newmedia-research.wikispaces.com/file/view/Wu+Article.pdf> hämtad 2012-04-29
- Figel', Ján. *Nyckelkompetenser för ett livslångt lärande: En Europeisk Referensram*. Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2007. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l-learning/keycomp_sv.pdf, hämtad 2012-04-26
- Findahl, Olle. *Svenskarna och Internet 2011*. <http://www.iis.se/docs/SOI2011.pdf>, hämtad 2012-04-18
- Findahl, Olle. *Unga svenskar och Internet 2009*. https://www.iis.se/docs/unga_svenskar_och_internet_2009.pdf, hämtad 2012-06-10.
- *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2600>, hämtad 2012-04-26
- Om nya och strukna ord i SAOL 13. Svenska Akademiens Ordlista. http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/exempel_pa_strukna_ord, hämtad 2012-05-03
- Sawmiller, Alison. Classroom Blogging: What is the Role in Science Learning? I: *The Clearing house* [Elektronisk resurs]. Menasha, Wis.: Inor Pub. Co.; 2010. <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=c0201be1-f93a-41c3-8eda-cb8838904ebf%40sessionmgr114&vid=1&hid=104>, hämtad 2012-04-26
- Vasudevan, Lalitha. Schultz, Katherine. Bateman, Jennifer. *Rethinking Composing in a Digital Age: Authoring Literate Identities Through Multimodal Storytelling*. 2010. <http://wex.sagepub.com/content/27/4/442.full.pdf+html>, hämtad 2012-05-14
- Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2002. Hämtad från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> hämtad 2012-05-01
- Wang, Hong. Exploring educational use of blogs in U.S. education. I: *US-China Education Review* [Elektronisk resurs]. Flushing, NY: David Publishing; 2008. <http://edweb.fdu.edu/folio/LuckowS/IFE/assignments/cc.pdf>, hämtad 2012-04-26

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Berätta lite om din svenskundervisning, hur länge har du varit yrkesverksam?
- Hur brukar skrivundervisningen se ut, hur har det förändrats under din tid som lärare?
- Ungdomar använder sociala medier mer än någonsin, hur märker du av detta?
- Skolan har sina traditionella skrivgenrer och kursplanen i svenska anger nu att eleverna i skolan ska få hjälp att utveckla läs- och skrivstrategier för att förstå och använda texter från olika medier. Hur tänker du kring detta uppdrag?
- Hur är det exempelvis med bloggen, är det något du skulle kunna tänka dig att använda i din undervisning?
- Vilken bild har du av blogganvändning i undervisningsform?
- Vilka tankar har du kring hur den skulle kunna användas i din egen undervisning?
- Sett ur ett elevperspektiv, vad tror du att eleverna skulle tycka om en sådan undervisningsform?
- Hur ser du på lärarens respektive elevernas roll i en bloggundervisning?
- Vilka skillnader och/eller likheter tror du uppstår mellan texter som är traditionellt skrivna och lämnas in för lärarens bedömning och texter som är skrivna för en mer offentlig publik?

